ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΑΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ

Τόμος Β'. ΑΡΙΘΜ. 34.

Συνδρομή, ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου καὶ 1. Ἰουλίου ἑκάστου ἔτους, ἐξάμηνος μόνον καὶ προπληρωτία: Πανταχοῦ φράγκ. χρ. 10 ἢ μάρκ. 8.

ΕΤΟΣ Β'. τῇ 15/27. *Μαΐου* 1886.

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΗΘΟΠΟΙΟΣ ΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ.

„Διὰ τοὺς μίμους δὲν ὑπάρχει ὑστεροφημία, οὐδὲ πλέκουσιν οἱ μεταγενέστεροι στεφάνους χάριν αὐτῶν" εἶπεν ὁ Γκαῖτε, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμησε μέχρι σήμερον νὰ διαμφισβητήσῃ τὸ κῦρος τῆς ἀληθινῆς ταύτης ῥήσεως, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται ἡ σύγχρονος ἐποχὴ συμπαθέστατα διακειμένη πρὸς τοὺς πρωταθλητὰς τῆς σκηνῆς. Παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις ὅμως ἔθνεσι δεικνύεται ὁσημέραι μείζων ἐκτίμησις καὶ στοργὴ πρὸς τοὺς ἐνθέους τούτους ἑρμηνεῖς τῶν λεπτοτέρων τοῦ ἀνθρώπου αἰσθημάτων, καὶ ἡ δάφνη εὐσεβῶς κατατίθεται ἐπὶ τοῦ ταφου τῶν ἀναπαυθέντων ἀπὸ διπλοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀγῶνος, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ παύσῃ εὐωδιάζων ὁ ἀμάραντος στέφανος τοῦ ἀθανάτου δραματουργοῦ.

Ἡμεῖς δὲν ηὐτυχήσαμεν ἔτι νὰ δαπανήσωμεν κἂν ἁπλῶς πρὸς χειραφέτησιν τοιούτου κοινωνικῆς μορφώσεως ὀργάνου, ὁποῖον εἶνε ὁ ἠθοποιός, ἀρκούμεθα δὲ ν' ἀποδίδωμεν τὰς τοιαύτας στερήσεις εἰς τὴν ἐπείγουσαν ἐκπλήρωσιν ἄλλων οὐσιωδεστέρων ἀναγκῶν. Ἀντὶ νὰ σχολιάσωμεν ἡμεῖς τὸ πρᾶγμα, προτιμῶμεν σήμερον νὰ προτάξωμεν περιέργου εἰκόνος, παριστανούσης παράδοξον ἐπεισόδιον ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ μεγίστου τῶν νεωτέρων χρόνων δραματουργοῦ, τὴν εἰκόνα τοῦ δαιμονιωτέρου ἑρμηνευτοῦ τῶν δραμάτων αὐτοῦ καὶ κωμῳδιῶν. Οἱ Γερμανοί, μὴ ἔχοντες ἀνάγκην νὰ ἐξιππάζωνται διὰ τὴν ἀνυπέρβλητον ὑποκριτικὴν ὑπεροχὴν τοῦ Λουδοβίκου Δέβριεντ, ἀφοῦ αὐτοὶ κατὰ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἀνέσκαψαν, εὗρον καὶ ἔδειξαν εἰς τὸν λοιπὸν κόσμον καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς Ἄγγλους τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Σαικσπήρου, ἀποφαίνονται, ὅτι ὁ συμπατριώτης αὐτῶν ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐπὶ τῆς σκηνῆς τεχνίτης, καὶ ὅτι πᾶσα μεταγενεστέρα πρόοδος ὀφείλεται εἰς τὰς ὑποδείξεις ἐκείνου, χωρὶς μάλιστα νὰ τείνῃ πρὸς τὴν τελειότητα τοῦ ἀρχηγέτου.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΔΕΒΡΙΕΝΤ.
Ἐγεννήθη τῇ 3/15. Δεκεμβρ. 1784, † τῇ 18/30. Δεκεμβρ. 1832.

Συμβαίνει δ' ἐνταῦθα περίεργόν τι ὡς πρὸς τὴν κριτικὴν ἐκτίμησιν τῶν τεχνικῶν χαρισμάτων τοῦ Δέβριεντ, ὃν ἀρκοῦνται ἀποκαλοῦντες *ἐξαίσιον, ἀμίμητον* καὶ τὰ τοιαῦτα — φράσεις ἀληθῶς ξέναι τῆς γερμανικῆς ἐμβριθείας καὶ ἀκριβολογίας. Περὶ οἱασδήποτε ἄλλης ἐξοχότητος ἔν τε τῇ ἐπιστήμῃ, τῇ τέχνῃ, τῇ πολιτείᾳ καὶ ἐν γένει ἐν τῇ γερμανικῇ κοινωνίᾳ δύναται πᾶς τις σχεδόν, τυχὼν στοιχειώδους μορφώσεως, ν' ἀπομνημονεύσῃ ἢ ν' αὐτοσχεδιάσῃ ἐρωτώμενος αὐτοτελῆ τινα καὶ ὁπωσοῦν ἐπαρκῆ κρίσιν, περὶ τοῦ ἡμετέρου ὅμως ἠθοποιοῦ προκειμένου, ὁ Γερμανὸς τοῦτο μόνον

γνωρίζει ἡ τοὐλάχιστον λέγει, ὅτι „ὁ Δέβριεντ ἐμιμεῖτο ἀμίμητα!“ Οἱ γέροντες μετὰ φρίκης ἐνθυμοῦνται τὴν δεῖνα σκηνὴν τοῦ δεῖνα δράματος, ἐν ᾧ ἤκουσαν καὶ εἶδον πρωταγωνιστοῦντα τὸν Δέβριεντ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Βερολίνου, ὅσοι δ' ἐξ ἀκοῆς θαυμάζουσι μεθ' ἡμῶν τὸν μέγαν καλλιτέχνην ἀποροῦσι συγχρόνως μὴ εὑρίσκοντες οὐδ' ἐν τῇ φαντασίᾳ ἀνωτέραν βαθμῖδα ὕψους, εἰς ὃ συνήθως ἀνάγονται οἱ διασημότεροι ὑποκριταὶ τῶν ἡμερῶν μας. Αὐτοὶ οἱ Ἄγγλοι, οἵτινες τιμῶσιν ἀφ' ἑνὸς τὸ ποσὸν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐργασίας τῶν Γερμανῶν περὶ τὴν μελέτην τοῦ Σαίκσπηρ, δὲν ἀνέχονται ὅμως ἀφ' ἑτέρου καὶ τὴν ἀποξένωσιν τοῦ μεγίστου ποιητοῦ των, ὃν οἰκειοποιοῦνται οἱ Γερμανοί, ὡς γνωστὸν — ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἐπέπρωτο ἐν γερμανικῇ μεταφράσει καὶ διὰ τῆς πνοῆς τοῦ Δέβριεντ νὰ ἐμφυσηθῇ ζωὴ εἰς τὸν ἐπὶ μακρὸν νεκροφανῆ Σαίκσπηρ.

Ὡς ἐπίλογον ἡμεῖς τῆς βραχείας ταύτης περὶ Δέβριεντ σημειώσεως προσθέτομεν τὴν ἑξῆς ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἡμέτερα εὐχήν, ὅπως δηλ. ἐπέλθῃ ὡς τάχιστα καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἐποχὴ δραστηρίας καὶ πεφωτισμένης ἐνεργείας πρὸς δημιουργίαν ἐθνικοῦ θεάτρου καὶ μόρφωσιν ἀξίων τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς ἀποστολῆς ἠθοποιῶν, ὑποβοηθήσῃ δὲ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σημαντικοῦ τούτου ἔργου ἡ ὁσημέραι αὔξουσα κοινωνική μας πρόοδος.

* * *

Η ΨΥΧΗ ΤΩΝ ΑΓΡΙΩΝ.

Οὐδέποτε ἡ φύσις ἠμέλησε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἀφελεῖς θαυμαστάς της πολλῷ ἐξαισιωτέρας καὶ ἀνθρωπινωτέρας ἰδέας περὶ μελλούσης τινὸς ζωῆς, παρ' ὅσον εἶνε ἡ θεωροῦνται τοιαῦται αἱ περὶ ψυχῆς δοξασίαι ἡμιβαρβάρων τινῶν λαῶν, οἵτινες πάντοτε δι' ὑποκριτικῆς καὶ προςπεποιημένης τινὸς σοβαρότητος ἐφάνησαν πρεσβεύοντες κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὰ τερατωδέστερα ἀποκυήματα τῆς στρεβλῆς φαντασίας των. Ἡ πλήρης ποιήσεως ἀφοσίωσις ἀρχεγόνων τινῶν λαῶν εἰς τὴν φιλόστοργον φύσιν εἶνε πολλῷ ὑπερτέρα καὶ ἰδανικωτέρα τῶν βαναύσων τάσεων τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ λαοῦ, ὅςτις ἐν τῇ ἱστορικῇ τῶν γεγονότων φορᾷ ὁμοιάζει τὸν ἠμιμαθῆ ἄνθρωπον ἐν τῇ κοινωνικῇ παλαίστρᾳ.

Τελευταῖαί τινες ὑπὸ σοφῶν Γερμανῶν ἔρευναι περὶ τοῦ θέματος τούτου ἐφείλκυσαν καὶ τὴν ἡμετέραν προςοχήν, συνοψίζομεν δὲ χάριν τῶν Ἀναγνωστῶν τῆς „Κλειοῦς“ τὰς περιεργοτέρας περὶ τοῦ πράγματος εἰδήσεις. Ὅσον καὶ ἂν φαίνωνται παράξενα τὰ πορίσματα τῶν ἱστορικῶν τούτων ἀνασκαλεύσεων, παρέχουσιν ὅμως εἰς τοὺς ψυχολογοῦντας παρατηρητὰς μετὰ πολλῶν θελγήτρων καὶ χρησιμώτατα ἐνίοτε διδάγματα πρὸς γνῶσιν καὶ ἐκτίμησιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁποίους τῷ ὄντι ἐλιγμοὺς ἐδέησε νὰ κάμῃ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα μέχρις οὗ ὡριμάσῃ πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἀντίληψιν ὑψηλοτέρων θρησκευτικῶν ἰδεῶν! Ἡ Πρόνοια διέθεσε τὴν φορὰν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως κατὰ τοὺς αὐτοὺς τῆς ἁρμονίας νόμους, μεθ' ὧν διέταξε καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς φύσιν.

Οἱ πλησιέστατα πρὸς τὴν φύσιν ζήσαντες ἄνθρωποι, κατὰ τὰς μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένας τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἐποχάς, ἀντιλαμβάνονται μετ' ἀγνώστου εἰς ἡμᾶς ἀφελείας τὰ διάφορα τῆς ζωῆς φαινόμενα, προάγονται δὲ βαθμηδὸν εἰς τὴν χαρακτηριστικὴν διάκρισιν μεταξὺ κόσμου ὑλικοῦ καὶ κόσμου πνευματικοῦ. Ἀλλὰ τίς ἡ ἀνάγκη ἢ μᾶλλον ποία ἡ αἰτία πρὸς διέγερσιν αὐτῆς τῆς παραδόξου τοῦ ἀνθρώπου πείνης πρὸς ἐξεύρεσιν καὶ ἀπόλαυσιν ἰδανικωτέρου τινὸς κόσμου, καὶ διατὶ ἡ πρώρος αὕτη ὄρεξις φαίνεται ἀναπόσπαστος ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως; Οὐδὲ ἴχνος ἄλλης τινὸς τοῦ πράγματος αἰτιολογίας φαίνεται ἐκτὸς τῆς εὐεξηγήτου ἐπιθυμίας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς οἱανδήποτε ἱκανοποίησιν καὶ ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν αἰκιῶν καὶ τῶν θλίψεων τοῦ ὑλικοῦ κόσμου, τόσον τραχέος καὶ μοχθηροῦ. Ἡ δὲ αὐτοσχέδιος δημιουργία τοῦ ἰδανικοῦ τούτου μικροκόσμου γίνεται βεβαίως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προχείρων καὶ οὐχὶ ἀναλλοιώτων πάσης ἱστορικῆς περιόδου ἰδεῶν, κλίσεων καὶ ἀναγκῶν. Καὶ ὀλίγη καταβάλλεται τῇ ἀληθείᾳ φροντὶς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς μονιμοποίησιν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἔργου, ὅπερ ἴσως θεωρεῖ ἀδύνατον καὶ ἀνεπίδεκτον αὐθυπαρξίας, ἀλλ' ἐν τούτοις λατρεύει αὐτὸ ὡς ὑπάρχον, ὡς ὑπάρχον ἐν τῇ φαντασίᾳ του. Τί ἄλλως δυςκολεύει ἡμᾶς, τοὺς σημερινούς, νὰ παραδεχθῶμεν ὡς φυσικὴν τὴν τάσιν ταύτην τῶν πρωτογενῶν ἀνθρώπων, λατρευόντων τὸ ἔργον τῆς φαντασίας των καὶ εὐλαβῶς συμπαθούντων πρὸς τὸ ἴδιον δημιούργημα; Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἀποδίδει πραγματικὴν ἀξίαν εἰς ὅτι ὁ ἴδιος ὠνειροπόλησεν, ἠγάπησε καὶ ηὐτύχησε νὰ καταστήσῃ καὶ πρὸς ἄλλους σεβαστόν;

Ὁ ἄνθρωπος ἐνωρίτατα ἐθεώρησεν ὡς τὸ ἀποτροπαιότατον τῶν παθημάτων του τὸν θάνατον, συνεπῶς ἐπεθύμησε νὰ παρατείνῃ μέχρις αἰωνιότητος τὸν βίον του καὶ πρὸς τοῦτο ἔπλασεν ἀθάνατον ἑαυτῷ ψυχήν. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φύσις, ὡςεὶ ἐπιδοκιμάζουσα τὴν τολμηρὰν ταύτην τοῦ ἀνθρώπου ἀπόπειραν, παρέσχεν αὐτῷ πᾶσαν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοπουμένου βοήθειαν, παρεισάγουσα εἰς τὰ ὄνειρά του ζωντανοὺς τοὺς χθὲς ἀκόμη ταφέντας. Ἐντεῦθεν ὑπάρχουσι λαοί, οἵτινες τότε μόνον ἐκλαμβάνουσι τοὺς ἀποθανόντας συγγενεῖς ἢ φίλους των πράγματι νεκρούς, ὅταν πλέον παύσωσιν ἐμφανιζόμενοι εἰς τὸ ὄνειρά των. Ἄλλοι πάλιν πιστεύουσιν, ὅτι οἱ καθ' ὕπνους παριστάμενοι νεκροὶ ἔχουσιν ἀνάγκην σωτηρίας καὶ τότε μόνον εἰςέρχονται εἰς τὴν αἰωνίαν μακαριότητα, ὅταν ἀφίσωσιν ἥσυχον τὸν ὕπνον τῶν γνωρίμων των. Ἐν ταῖς χώραις μάλιστα τῶν Ἄλπεων εἶνε λίαν διαδεδομένη ἡ πίστις εἰς τὰς τοιαύτας ἐμφανίσεις τῶν πνευμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν παρουσιάζονται ὑπὸ τὸ ἀνθρώπινον μόνον παράστημα, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ μορφὴν κυνῶν, γαλῶν, πτηνῶν, μετεώρων φώτων καὶ ἄλλων συμβολικῶν παραστάσεων, οἷον στεναγμοῦ, κλαυθμυρισμοῦ καὶ θορύβου. Οἱ περίφοβοι θεαταὶ ἢ ἀκροαταὶ ζητοῦσι διὰ προςευχῶν, ἐξορκισμῶν καὶ παρομοίων εὐχῶν νὰ καθησυχάσωσι τὰ ἀνήσυχα ταῦτα πνεύματα, περίλυποι ὅμως ἐκλαμβάνουσι τὸ ὅραμα ὡς προάγγελον προςεχεστάτου θανάτου ἐν τῷ οἴκῳ ἢ τῇ γειτονείᾳ. Ἀλλὰ μήπως καὶ σήμερον ἐν Ἀνατολῇ δὲν ἐπικρατοῦσιν αἱ γελοιόταται, ἐνίοτε ὅμως καὶ ὀλεθρώταται αὗται προλήψεις; Ποσάκις δὲν ἐξαρτᾶται ἡ τύχη τοῦ κλινήρους ἀσθενοῦς ἀπὸ τῶν οἰωνῶν, παραμελεῖται δὲ καὶ ἡ ἰατρικὴ περίθαλψις καὶ λησμονεῖται ἡ παρήγορος θρησκεία;

Παρ' ἥττον ἀνεπτυγμέναις φυλαῖς ἀπαντῶσιν ἀφελέστεραι δοξασίαι, πολλαὶ δ' ἐξ αὐτῶν πιστεύουσιν ὅτι αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ ζῶντος προςώπου, τὸ ὁποῖον ὀνειρεύεταί τις, πτερυγίζει παρὰ τὸ προςκεφάλαιον τοῦ κοιμωμένου. Ὑπάρχουσι μάγοι, οἵτινες αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἐκκωφοῦσι διὰ ν' ἀμβλύνωσι τὴν ἰδίαν ἀντίληψιν ὡς πρὸς τὸν ὑλικὸν τοῦτον κόσμον, καταστήσωσι δὲ δυνατὴν καὶ ὡς οἷόν τε συχνὴν τὴν πτῆσιν τῆς ψυχῆς των εἰς τὰς χώρας τῶν πνευμάτων, ὅπου βλέπουσι κατὰ πρόςωπον τὸ ὑπερφυσικὸν μεγαλεῖον τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ πολυτίμους λαμβάνουσιν ἀνακοινώσεις. Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ἀεροναυτικὴ αὕτη χρησιμοποίησις τῆς ψυχῆς ὅζει ἐμπορικῆς πως συναλλαγῆς, ἐξατμίζεται δὲ τὸ ἰδανικὸν ἐκεῖ, ὅπου προηγήθη σωματικὸς ἀκρωτηριασμός. Ἀλλαχοῦ πάλιν πρεσβεύεται, ὅτι ἡ ψυχὴ δραπετεύει ὑπνοῦντος τοῦ σώματος, ἢ ἀσθενοῦντος ἢ καὶ παραφρονοῦντος. Τότε εἶνε ἀνάγκη νὰ προςέλθωσιν ἱερεῖς καὶ φαρμακεῖς πρὸς ἀνίχνευσιν τῶν δραπέτιδων τούτων ψυχῶν, ὅπως μανδρίσωσιν αὐτὰς ἀσφαλῶς καὶ ἐγκαίρως. Συχνὰ συμβαίνει ὅμως ν' ἀποπλανηθῶσι τὰ εὐπετῆ ἐκεῖνα ὄντα καὶ νὰ μὴν ἐπανέλθωσι ποτέ. Σήμερον ἔτι ἐν Αὐστρίᾳ, ἐν τῷ ἄλλοτε Δουκάτῳ τῆς Στυρίας, ἐπικρατοῦσιν ὁμοίως παράβολοι ἰδέαι, καθ' ἃς πᾶσα περιϊπταμένη χρυσαλλὶς θεωρεῖται ὡς „ψυχὴ ῥάπτου“, ἐξελθοῦσα . . . . εἰς περίπατον ἴσως, οἱ δὲ δεισιδαιμονέστατοι κάτοικοι τοῦ τόπου ἐκείνου προθυμοποιοῦνται εἰς τοιαύτην συνάντησιν νὰ συλλάβωσι τὸ ἄκακον ἐκεῖνο ἔντομον καὶ ἔπειτα ν' ἀπομακρύνωσιν αὐτὸ δι' ἰσχυρᾶς τῶν πνευμόνων των πνοῆς πρὸς ἣν ἤθελον εὕρει κατάλληλον διεύθυνσιν· ἄλλως οὐδέποτε θὰ ἐξυπνίσῃ ὁ ἐκεῖ ποῦ ἢ ἀλλαχοῦ κοιμώμενος . . . . ῥάπτης. — Ἐν πολλαῖς τῆς μέσης Εὐρώπης χώραις ὅταν ἀποθάνῃ τις κατ' οἶκον, εὐθὺς τρέχουσιν οἱ οἰκεῖοι εἰς τ' ἀμέσως παρακείμενα μέρη, οἷον κήπους, ἀγροὺς καὶ παντοῦ ὅπου ὑπάρχει φυτεία, καὶ τινάσσουσι διὰ τῶν προχειροτέρων μέσων πᾶν δένδρον καὶ πάντα θάμνον, καὶ τοῦτο ἵνα δι' ἐκφοβισμοῦ ἀναγκάσωσι τὴν τυχὸν ἐπ' αὐτῶν καθίσασαν ψυχὴν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ σῶμα, ὅπερ προώρως ἡ κατὰ λᾶθος ἐγκατέλειψε. Γελοιότερον εἶνε τὸ ἔθιμον ἄλλης εὐρωπαϊκῆς πάλιν χώρας, ἔνθα οἱ κατὰ παλαιὸν ἔθος τασσόμενοι φύλακες τοῦ πτώματος, ἅμα τῇ ἐκπνεύσει τοῦ ψυχορραγοῦντος, ἄρχονται ἐπιδιδόμενοι εἰς παντοῖα παίγνια καὶ ἀστεϊσμούς, σκοποῦντες διὰ τούτων νὰ διασκεδάσωσι τὴν ἐν τῷ οἴκῳ ἔτι παραμένουσαν ψυχὴν τοῦ θανόντος. Ἄλλοτε πάλιν παραθέτουσι τῷ πτώματι κάθισμα καὶ προςκαλοῦσι τὴν ἀόρατον ψυχὴν ν' ἀναπαυθῇ ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ ἐξαντλῆται μένουσα ὀρθία.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς ἐξωτερικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἐν ἡμῖν οἰκούσης ψυχῆς, πολλοί, μέχρι σήμερον ἔτι, λαοὶ πιστεύουσιν, ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ῥιπτομένη κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν σκιὰ εἶνε αὐτὴ ἡ ψυχή, παρὰ πάσας δὲ τὰς διαμαρτυρήσεις τῆς ὀπτικῆς ἐπιμένουσι νομίζοντες, ὅτι τὰ ἄψυχα πτώματα στεροῦνται καὶ σκιᾶς, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος μετὰ θάνατον ἐξακολουθεῖ ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ νὰ διατηρῇ τὴν ἐπίγειον μορφήν του, καὶ ὁ ἐκεῖ βίος του οὐδὲν ἄλλο εἶνε, εἰμὴ ζωηρά τις καὶ διαρκὴς ἀντήχησις τοῦ ἐνταῦθα. Ἡ χάρις δὲ τῶν ἀφελῶν τούτων δοξασιῶν αὐξάνει συνήθως κατ' εὐθὺν λόγον πρὸς τὴν ἀγριότητα τῶν πρεσβευόντων αὐτάς. Διότι κατ' ἄλλους πάλιν αἱ ψυχαὶ οὐδόλως ἀποβάλλουσι τὰ ἰδιώματα τοῦ σώματος, ἐφ' οὗ ἐφέροντο κατὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ περιοδείαν των· καὶ ὡς ἐκ τούτου συχνὰ κινδυνεύουσι ν' ἀποθάνωσι καὶ αὐταὶ τῆς πείνης ἢ τῆς δίψης, νὰ πάθωσι κατὰ τὸν πλοῦν ἢ τὴν πτῆσιν διαρκοῦντος τοῦ ἐσπευσμένου ἐντεῦθεν ταξειδίου των εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ποθοῦσιν ὑλικὰς ἀπολαύσεις, διότι ἐπίσης διατελοῦσιν οὖσαι καὶ ὄντες δύο διαφόρων γενῶν, ἐξακολουθοῦσι νὰ πολεμῶσι τὴν μακροχρόνιον ἀνίαν διὰ τῆς ἐξασκήσεως τῶν κοσμικῶν ἐπαγγελμάτων, συναναστρέφονται φιλοφρόνως ἢ ἐριστικῶς πρὸς ἀλλήλας, ἐνίοτε δὲ προάγονται καὶ εἰς ὑψηλοτέραν περιωπήν, ἣν δὲν ἠδύναντο βέβαια νὰ φθάσωσι κωλυόμενοι ὑπὸ τῶν σωματικῶν ἐνταῦθα δεσμῶν. Οὐδὲ λησμονοῦσι τοὺς ζῶντας, καθ' ὧν ἐνίοτε ἐχθρικῶς διακείμεναι λίαν ἐπίζημίως ἐνεργοῦσι καὶ ἐντεῦθεν ἰθύνουσι τὰς τύχας τῶν λαῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀθάνατος ψυχὴ εἶνε δυνατὸν νὰ μεταβιβασθῇ ὅπου ἠθελέ τις διευθύνει αὐτήν, πολλοὶ ἰνδοὶ ἰατροὶ ἐμφυσῶσι τὰς τῶν ἀποθνησκόντων εἰς τὰ σώματα τῶν παιδίων, οἱ δὲ σκοτεινοὶ φυσιολόγοι τῶν τόπων ἐκείνων λύουσι τὸ καθ' ἡμᾶς δυςεπίλυτον αἴνιγμα τῶν κληρονομικῶν ὁμοιοτήτων τῆς συγγενείας ἁπλούστατα, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι ἐὰν μέλος τι τῆς οἰκογενείας ἀποθάνῃ, εὐθὺς ἡ ψυχή του ἐξολισθαίνει εἰς τὸν νεογέννητον βλαστὸν τῆς ἰδίας οἰκογενείας, οὕτως ὥςτε ὁ νεαρὸς ἀνεψιὸς φιλοξενεῖ εὐγνωμόνως τὴν ψυχὴν τῆς θείας του, καὶ ὁ ἔγγονος δυνατὸν νὰ γείνῃ κατ' οὐσίαν ἡ μάμμη τοῦ ἑαυτοῦ του. Φροντίζουσιν ὅμως οἱ σοφοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι νὰ μᾶς καθησυχάσωσι διὰ τὰς καινὰς ταύτας διδασκαλίας προςτιθέντες, ὅτι ἐν ᾗ περιπτώσει αἱ τόσον εὐκόλως μετοικοῦσαι αὗται ψυχαὶ δὲν κατορθώσωσι νὰ ἐγκατασταθῶσι πάλιν ἐν κοσμικῷ τινι φορείῳ, ἀφίπτανται εἰς τοὺς παραδείσους καὶ ἐκεῖ ἐνδιαιτῶνται ἀσώματοι καὶ ἄϋλοι, οὐχὶ ὅμως καὶ ἄνευ χαρακτηριστικοῦ τινος παραστήματος, περὶ τῆς φύσεως τοῦ ὁποίου οὐδὲν λέγουσιν ἡμῖν, ἀφίνοντες νὰ μᾶς φωτίσῃ ὁ θεὸς τῶν ἀγρίων ὁμοεθνῶν των, ὅςτις τὰ πάντα δύναται.

Ἄλλη τις ὁμὰς ἀγρίων φυλῶν οὐ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ζῶα καὶ δένδρα καὶ καρποὺς καὶ λίθους καὶ ὅπλα καὶ σκεύη ἔτι θεωρεῖ ὡς ἔμψυχα. Οὕτω τὸ πνεῦμα σφύρας, ὁλοτελῶς ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως φθαρείσης, τίθεται ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ καὶ πάλιν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς τοῦ πρώην ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ σιδηρουργοῦ κτήτορός της. Ἐπίσης τὸ πνεῦμα περιδεραίου, ὅπερ ἔφερεν ἐδῶ ἡ δεῖνα θνητή, περιβάλλει καὶ ἐκεῖ τὸν ὡραῖον τράχηλον τῆς ψυχῆς τῆς προτέρας κυρίας του. Ἀλλ' ἡ μεταξὺ τῶν δύο κόσμων ζωηρὰ αὕτη συναλλαγὴ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς ταῦτα. Πολὺ ὡραῖα δύναται μία ψυχὴ νὰ χρησιμοποιήσῃ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς τὰ σκεύη, τὰ ὁποῖα οἱ συγγενεῖς, προνοοῦντες παρομοίας ἀνάγκας τοῦ μέλλοντος βίου, ἐφρόντισαν νὰ ἐναποθέσωσι μετὰ τοῦ πτώματος εἰς τὸν τάφον τοῦ πεφιλημένου νεκροῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν τοιούτων δοξασιῶν προςέχουσιν οἱ οἰκεῖοι τοῦ θανόντος νὰ μὴ συνθάπτωσι πράγματα, ὧν ἡ καταχρηστικὴ χρησιμοποίησις ἠδύνατο νὰ προξενήσῃ ἐκεῖ ἐπάνω τὰ αὐτὰ κακά, ἅτινα καταθλίβουσι τοὺς θνητοὺς τοῦ ματαίου τούτου κόσμου, καὶ φοβούμενοι τρόπον τινὰ τὴν διαφθορὰν τοῦ οὐρανίου ἀσύλου τῶν ψυχῶν προθυμοποιοῦνται νὰ ἐμποδίζωσι τὴν εἰςαγωγὴν ἐπικινδύνων ἀντικειμένων, καὶ οὕτως ὁ τάφος τῶν νεκρῶν λαμβάνει κατὰ τὴν ἐπικήδειον τελετὴν ὄψιν ἀληθινοῦ τελωνείου, ἐν ᾧ βλέπει τις θραυόμενα ὅπλα καὶ ἄλλα ὅποπτα πράγματα ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένων πραγματογνωμόνων. Καὶ μή τις παραξενευθῇ διὰ ταῦτα, διότι πειστικώτατα τεκμήρια ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὰς θεολογικὰς ταύτας ἰδέας δὲν ἔτυχε νὰ ἔχωσι καὶ μέχρι σήμερον νὰ διατηρῶσι δεισιδαιμόνως μόνοι οἱ Ἰνδοὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ οἱ ἀγριάνθρωποι τῆς Πολυννησίας, διότι εἴρων μοῖρα ἀπεκάλυψε πρό τινος εἰς τὰ ὄμματα γερμανῶν ἀρχαιοδιφῶν τάφους ἐν τῇ ἀνατολικῇ Πρωσσίᾳ, ἐν οἷς ἀνεπαύοντο ἀπ' αἰώνων

παλαιότατοι σκελετοὶ μετὰ θρυμμάτων ὅπλων καὶ παντοίων ἄλλων σκευῶν. Τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι τοιαῦται ἰδέαι δὲν ἐβόσκησαν πιθανώτατα καὶ εἰς τὰς μακαρίας τῆς Ἀνατολῆς χώρας, ὅπου ἄλλως διετηρήθησαν παραβολώτερα ἔθιμα;

Τὰ ἀνωτέρω παρέχουσι τὸ ἐνδόσιμον νὰ δικαιώσωμεν τοὺς ἀρχαίους Αἰγυπτίους, οἵτινες δὲν προήχθησαν ἄνευ προηγηθέντων βέβαια παρομοίων θεολογημάτων νὰ ἐπινοήσωσιν ἢ τοὐλάχιστον ν' ἀναγάγωσιν εἰς ἀκέραιον δόγμα τὰ τῆς μετεμψυχώσεως, ἥτις ἀκόμη ἀπασχολεῖ πολλὰς κεφαλάς. Διάσημος συγγραφεὺς διηγεῖται, ὅτι ἐγνώρισε Γερμανὸν συμπατριώτην του, ἀμαξηλάτην τὸ ἐπάγγελμα, ἄνθρωπον φρονιμώτατον κατὰ πᾶλλα καὶ ὁπωσοῦν ἀνεπτυγμένον, ἀλλὰ φρονοῦντα μετὰ πολλῶν ἄλλων, ὅτι ἡ ψυχή του δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ ἀφήσῃ τὸν κόσμον τοῦτον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προσωρινοῦ κατόχου της, καὶ φανταζόμενον, ὅτι ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς διαγωγῆς του ἐξηρτᾶτο νὰ παρεισδύσῃ αὕτη βραδύτερον εἰς τὸ σῶμα διευθυντοῦ ταχυδρομικοῦ τμήματος ἢ εἰς ἁπλοῦν τῆς ὑπηρεσίας ὑποζύγιον.

Εἰς τὰ ἐνδότατα τῆς Ἀφρικῆς φυλαί τινες πρεσβεύουσιν, ὅτι ἡ μετεμψύχωσις συμβαίνει ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ κόσμου τούτου, αἱ δὲ ψυχαὶ δικαιοῦνται ἡ εἶνε προωρισμέναι πολλάκις νὰ εἰςηδῶσιν εἰς τὰ σώματα τῶν κτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκεῖ, ἀναλόγως τῶν βλαβερῶν ἢ ἐπωφελῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, ν' ἀποβαίνωσιν ἐπίσης μισηταὶ ἢ καὶ ν' ἀποθεῶνται. Ἡ σύγχυσις καὶ ὁ παραλογισμὸς δὲν ἔχουσι νοητὰ ὅρια, ὡς βλέπουσιν οἱ Ἀναγνῶσταί μας. Ἀλλαχοῦ ἐπικρατεῖ ἡ πρωτότυπος ὅσον καὶ μανιώδης ἰδέα, ὅτι τὰ σαρκοφάγα ἐξ ἀνάγκης ξενίζουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρωπίνων θυμάτων, τὰ ὁποῖα μετ' ὀρέξεως κατεβρόχθισαν. Πτηνά, οἷα ἡ γλαύξ, ὁ κόραξ καὶ ὁ δρυοκολάπτης νομίζονται πάνσοφα, διότι ἵπτανται ὑψηλὰ καὶ „κατὰ τὴν τοιαύτην πτῆσιν βλέπουσι κατὰ πρόςωπον τὸ ὑπέρτατον Ὄν". Ἐπειδὴ δὲ πιστεύουσιν, ὅτι καὶ τὰ ζῶα ἀντὶ αἵματος ἐκδικοῦσι τὸν φόνον τῶν οἰκείων, εἶνε ἀστειότατον τῇ ἀληθείᾳ νὰ βλέπῃ τις τοὺς κυνηγοὺς τῶν μερῶν ἐκείνων, αἰτοῦντας μετὰ συγκινήσεως συγγνώμην παρὰ τῆς ψυχῆς τοῦ αἱμοφύρτου θηράματος, ἢ ἀπαγγέλλοντας ἐξιλεαστικὰ λογύδρια πρὸ τῶν θυμάτων τῆς εὐστοχίας των, καὶ μάλιστα ἂν τύχωσι ὄντα σεβαστῶν διαστάσεων, οἷος ὁ ἐλέφας, οὗ ἀποκόπτουσι τὸ εὐγενέστερον τοῦ σώματος μέρος, δηλ. τὴν προβοσκίδα καὶ θάπτουσι, διότι ἄλλως δὲν εὑρίσκει ἀνάπαυσιν ἡ ψυχή του.

Ἐν ἀντιθέσει ὅμως πρὸς προλήψεις, αἵτινες ἐπικρατοῦσιν ἔτι καὶ σήμερον ἐν Εὐρώπῃ, δὲν φαίνεται ἡμῖν δίκαιον νὰ δοθῇ τὸ γέρας τῆς φαντασιοπληξίας εἰς τοὺς ἀγρίους τῶν ἄλλων ἠπείρων. Ἐδῶ, ἐν Γερμανίᾳ, πιστεύεται, ὅτι ἡ ἀπὸ μέρους τῶν γονέων συχνὴ βρῶσις κρέατος τοῦ χοίρου καὶ τοῦ βατράχου ἔχει ὡς ἄφευκτον ἀποτέλεσμα σπουδαίαν ὑπὸ κληρονομικὴν ἔποψιν ἀνατομικὴν ἀλλοίωσιν, δηλ. τὰ τέκνα τῶν τοιούτων γονέων γεννῶνται καὶ μένουσι μὲ μικροτάτους ὀφθαλμούς. Ὅσον καὶ ἂν περιορίζωνται αἱ τοιαῦται προλήψεις μεταξὺ τῶν κατωτάτων τοῦ λαοῦ στρωμάτων ἢ καὶ τῶν μᾶλλον ἀπομεμονωμένων χωρικῶν, ἐν τούτοις, κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ στοιχειωδεστέρου δικαίου, διατιθέμεθα εὐμενέστερον πρὸς τὰς ἀφελεῖς δοξασίας τῶν ἀπολιτίστων λαῶν, παρ' οἷς οὔτε θρήσκευμα ἀνώτερον οὔτε πολιτικὸς συγχρωτισμὸς μετὰ ξένων ἐπρόφθασαν ν' ἀσκήσωσι τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐπίδρασιν. Οὐδὲν λοιπὸν παράδοξον ἂν ἀνέκαθεν αἱ ἰνδικαὶ φυλαὶ καθιέρωσαν τὴν χρῆσιν θρησκευτικῶν συμβόλων καὶ πρὸς τοῦτο ἔτυχον παρ' αὐτοῖς ἰδιαζούσης προτιμήσεως οἱ βάτραχοι, οἱ ὄφεις, οἱ χοῖροι, οἱ λαγωοὶ καὶ τὰ τοιαῦτα. Χωρὶς νὰ ὑπερασπίσωμεν τὸ εἶδος καὶ τὴν ἀξίαν τῶν θεολογικῶν τούτων ἀντιλήψεων, ἀναφέρομεν ἁπλῶς ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὸ ἡμέτερον θέμα, ὅτι δηλ. ἡ πρὸς τὰ ζῶα ταῦτα ἀπονεμομένη λατρεία ἀφορμὴν ἔσχε παλαιάν τινα δοξασίαν, καθ' ἣν ἐνομίζετο, καὶ νομίζεται ἔτι σήμερον, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀρχαίων τῆς φυλῆς ἀρχηγετῶν ηὐδόκησαν νὰ κατέλθωσιν εἰς τοιοῦτον κτηνῶδες ἐνδιαίτημα, καὶ διὰ τῶν ζώων τούτων ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν περαμένουσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἣν καὶ προστατεύουσι. Παραλλήλως πρὸς τὸ τοιοῦτον τῆς μετεμψυχώσεως εἶδος ἄλλαι φυλαὶ δοξάζουσιν, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν εὐγενῶν προτιμῶσι νὰ κατασκηνῶσι μετὰ θάνατον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος εἰς τὰ στήθη καλλικελάδων καὶ ἐρωτύλων πτηνῶν, ἐνῷ αἱ τῶν πενήτων καὶ ἰδιωτῶν συσπειρῶνται εἰς τὴν κοιλίαν τῶν ἀγενεστέρων τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν. Ἐνταῦθα παρέχεται ἡμῖν ἀφορμὴ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη ἐνέχει καὶ ἠθικόν τινα σκοπόν, ὡς παρορμῶσα τοὺς εὐπίστους εἰς ἀκάματον ἀγῶνα προς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπὲρ πάντας τοὺς ὁμοίους διάκρισιν. Ἐπίσης νομίζεται, ὅτι οἱ δασόβιοι πίθηκοι ἀνῆκόν ποτε εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν καὶ ὅτι ἕνεκα ἀσέμνου διαγωγῆς ἐξεβλήθησαν ἀπ' αὐτῆς καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀπέβαλον τὸ χάρισμα τοῦ λόγου, ἢ ἐκ θλίψεως καὶ συναισθήσεως τοῦ παλαιοῦ ἀτοπήματος δὲν τολμῶσι νὰ κάμωσι χρῆσιν αὐτοῦ. — Ὥςτε οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔχουσιν ὑπέροχόν τινα ἀρετήν, ἧς στερούμεθα ἡμεῖς οἱ πεπολιτισμένοι, μετὰ σπανίας δ' ἀνεκτικότητος διανέμονται μετὰ τῶν ἀλόγων τοῦ θεοῦ πλασμάτων πάντα τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ καὶ ὡς ἐπίμετρον παραδίδουσιν εἰς αὐτὰ μετὰ θάνατον καὶ τὸ εὐγενέστερον μέρος τῆς ὑπάρξεώς των, καὶ χρησιμοποιοῦσι τὴν μεταφυσικὴν ταύτην ἀλληλεγγύην πρὸς πορισμὸν ἠθικῶν τινῶν διδαγμάτων, τὰ ὁποῖα θεωροῦσιν ἐπαρκῆ πρὸς ἀσφαλῆ συμβίωσιν ἐν μέσῳ τῆς ἁπλούστατα διωργανωμένης κοινωνίας των.

Περιεργοτάτη εἶνε ἡ ἰδέα ἄλλων λαῶν, πιστευόντων εἰς τὴν ὕπαρξιν διπλῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ψυχῆς, ἐξ ὧν καθ' ὕπνους μὲν μόνον ἡ μία ἀποχωρεῖ τοῦ σώματος, κατὰ τὸν θάνατον δ' ἀμφότεραι. Ἐν Βιρμανίᾳ λ. χ. νομίζεται ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ κοιμωμένου ἀφίπταται ὡς χρυσαλλὶς μακρὰν τοῦ καθεύδοντος σώματος, καὶ ὅ,τι αὐτὴ ἡ ὡραία χρυσαλλὶς ἴδῃ κατὰ τὴν πτῆσίν της, τοῦτο διασκευάζεται εἰς συνεχὲς ὄνειρον ὑπὸ τῆς παραμενούσης ἐν τῷ σώματι δευτέρας ψυχῆς. Οὐδὲν βεβαίως ποιητικώτερον τῆς ἀφελεστάτης ταύτης περὶ τοῦ καθ' ὕπνους βίου τῆς ψυχῆς δοξασίας! — Ἀλλὰ καὶ ὁ Κινέζος ἔχει δύο ψυχάς, αἵτινες ἅμα τῇ τελευτῇ τοῦ σώματος λαμβάνουσιν ὅλως ἀντίθετον διεύθυνσιν, ἤτοι ἡ μὲν φέρεται μετέωρος πρὸς τὸν οὐρανόν, ἡ δὲ ἄλλη βυθίζεται εἰς τὴν γῆν. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ τῆς Ἀμερικῆς ἔχουσι τὴν ὀξυδέρκειαν νὰ διαβλέπωσιν εἰς ἑκάστην θέσιν τοῦ σώματος, ὅπου φαίνεται σφύζον τὸ αἷμα, τὴν ἕδραν καὶ μιᾶς ψυχῆς. Ἄλλοτε ἐνόμιζον ὅτι εἶνε φορεῖς τριῶν μόνον ψυχῶν, καὶ τὴν μίαν ἐτοποθέτουν εἰς τὴν κεφαλήν, τὴν ἄλλην εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν τρίτην εἰς τοὺς βραχίονας, ἀλλ' ἡ πρώτη καὶ ἡ τρίτη ἐγκαταλιποῦσαι ἅπαξ τὸ σῶμα διεφθείροντο καὶ ἀπέβαινον κακὰ πνεύματα, ἐνῷ ἡ καρδιακὴ ἐτελειοῦτο καὶ μετεβάλλετο εἰς ἀγαθώτατον πνεῦμα. Ἰδού καὶ μία εἰκονικὴ παράδοσις ἀνυψοῦσα τὴν εὐλογίαν τῆς καρδίας, ἣν μετὰ τόσης στοργῆς ἐχειραφέτησεν ὁ χριστιανισμός.

Ἄλλων πάλιν λαῶν αἱ ψυχαὶ διευθύνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν κοιτίδα, ἥτις εἶνε αὐτὸ τὸ βόρειον σέλας. Ἐκεῖ ἐπιδίδονται εἰς τὰς παλαιὰς αὐτῶν ἕξεις σύρουσαι ἐμμελε-

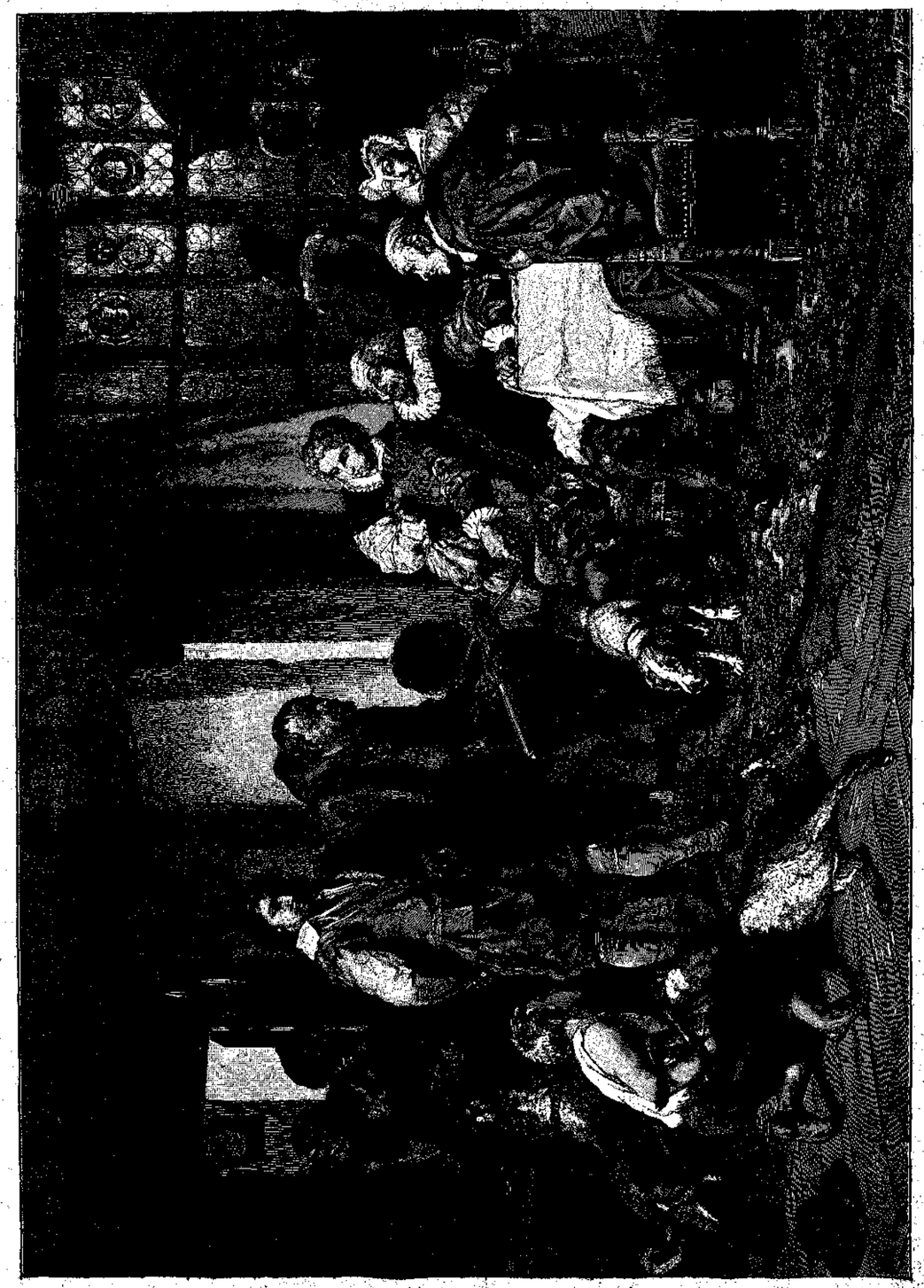

Ο ΣΑΙΞΠΗΡ ΕΝΑΓΟΜΕΝΟΣ ΕΠΙ ΛΑΘΡΟΘΗΡΙΑ.
Κατὰ την ἐλαιογραφίαν τοῦ Ἰουλίου Schrader.

στάτους χορούς. Ἡ πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ἀφοσίωσις τῶν ἀγρίων τούτων ἔφερεν εἰς μέσον σειρὰν ὁμοίων ποιητικῶν ἀλληγοριῶν, οἷα ἡ τῶν ἀστέρων ἐκείνη, καθ' ἣν ταῦτα εἶνε ἐπίσης ψυχαὶ καὶ πολλαπλασιάζονται διὰ τοῦ θανάτου τῶν ἐπὶ γῆς βροτῶν. Οἱ ἡμέτεροι Ἀναγνῶσται μετὰ συγκινήσεως ἐνθυμοῦνται βέβαια ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῶν γραμμῶν τούτων παρομοίαν ἢ μᾶλλον ἀντίθετόν τινα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δοξασίαν, ὅτι δηλ. ἅμα τῷ θανάτῳ ἑνὸς ἀνθρώπου σβύννεται καὶ ἐν ἄστρον ἐκεῖ ἐπάνω. Πάντες κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἠκούσαμεν καὶ ἐπιστεύσαμεν τὸ δόγμα τοῦτο τῆς ποιητικωτάτης ἀντανακλάσεως τοῦ ἐμψύχου κόσμου πρὸς τὸν ἔναστρον οὐρανόν, τοῦ ὁποίου οἱ διάττοντες ἀστέρες σημειοῦσι τὸ τέρμα τοῦ βραχυτάτου ἡμῶν βίου. — Παραπλησία τις γνώμη ἐπικρατεῖ καὶ ἐν ταῖς χώραις τῶν Ἄλπεων, ὅτι δηλ. σὺν τῇ γεννήσει ἑκάστου παιδίου ἀνάπτει ὁ προστάτης ἄγγελός του καὶ ἓν ἄστρον εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἐν Βραδεμβούργῳ δὲ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀβαπτίστων βρεφῶν κυμαίνονται εἰς τὸν ἀέρα ὡς φλογώδεις ἀτμίδες, προσπαθοῦσαι ν' ἀποπλανήσωσι τὸν ὁδοιπόρον, κινδυνεύοντα ὑπὸ τὴν σατανικὴν αὐτῶν ἐπίδρασιν νὰ ἐμπέσῃ εἰς τὰ τέλματα.

Οἱ αὐτόχθονες τῆς Ἀμερικῆς θεωροῦσι τὸν Γαλαξίαν ὡς λιθόστρωτον, ἄγουσαν εἰς τὰ μύχια τοῦ ἀστερόεντος οὐρανοῦ, ὅπου ἐν μέσῳ τοῦ ἡλίου κάθηνται αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεώτων καὶ μετὰ λαμπρῶν ὀφθαλμῶν θεωροῦσι τὰ μνήματα τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἴδιοι αὐτόχθονες καταβροχθίζουσιν ἐνίοτε τοὺς διακεκριμένους ὁμογενεῖς των, πίνουσιν εἰς ἀραιὰν ἀνάλυσιν τὴν κόνιν τῶν ἀνδρείων ἀρχηγῶν των, καὶ τοῦτο χάριν ἀποτελεσματικῆς ἐνσαρκώσεως τῶν ἐξόχων προτερημάτων ἐκείνων. Φαίνεται δ' ὅτι καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο δὲν εἶνε ξένον τοῦ ἀρχεγόνου Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀφοῦ οἱ Φράγκοι ἔπινον ἐπίσης ἐντὸς οἴνου τὴν σποδὸν τῶν μάγων καὶ τῶν προφητῶν των, διὰ νὰ κληρονομήσωσι τὴν σοφίαν των καὶ τὰς ἄλλας ὑπερφυσικὰς ἰδιότητάς των.

Οἱ Νίγρητες συνειθίζουσι ν' ἀφίνωσιν ἐν τῇ οἰκογενειακῇ τραπέζῃ πάντοτε μερικὰς θέσεις κενὰς διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἀποθανόντων οἰκείων, αἱ ὁποῖαι ἀόρατοι παρεπιδημοῦσι πλησίον τῶν συγγενῶν των καὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὰς κυριωτέρας τῶν ζώντων ἀπολαύσεις καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν τράπεζαν, παρὰ τῇ ὁποίᾳ καὶ συντρώγουσι. Ἄλλοτε πάλιν ἐπιστεύετο παρὰ συγγενέσι φυλαῖς, ὅτι ἐν γένει αἱ ψυχαὶ περὶ ἑαυτῶν μόνον φροντίζουσι, οὐδαμῶς δὲ περὶ τοῦ γηΐνου αὐτῶν συγγενολογίου, διότι εἶνε ἀσυνήθως καὶ πάλιν ἐκεῖ ἐπάνω ἀπησχολημέναι καὶ ἔχουσι νὰ συνάψωσι γάμους καὶ νὰ παραγάγωσιν ἀπογόνους.

Ἐν Ἀμερικῇ ἐπίσης ἐπεκράτησεν ἡ πεποίθησις ὅτι αἱ ψυχαὶ μένουσιν εἰς τὰ νεκρὰ σώματα πάντοτε, ἐφ' ὅσον ταῦτα δὲν ἀποσυντίθενται. Ἐντεῦθεν ἐλήφθη ἐγκαίρως φροντίς, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Αἰγύπτῳ, νὰ εὑρεθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα κατὰ τῆς σήψεως τῶν πτωμάτων. — Τὸ δὲ ἔθιμον τῆς ταφῆς τῶν νηπίων ἐν ταῖς μᾶλλον συχναζομέναις λεωφόροις δὲν ἐξηγεῖται ἄλλως, εἰμὴ διὰ τῆς παραδεδομένης τῶν ἀγρίων προνοίας, ὅπως διὰ τοῦ μέσου τούτου διευκολύνωσι τὴν εἰς τὰ νεογέννητα μετάβασιν τῶν ψυχῶν τῶν προαποθανόντων. — Ἐν πολλοῖς τάφοις ἀνευρέθησαν εἰκόνες παριστῶσαι τὰς ψυχὰς ἑτοίμους νὰ εἰςπηδήσωσιν εἰς ἕτερα σώματα, νεότευκτα ἢ πτώματα τέως. — Παρὰ τοῖς Νίγρησι δ' ἐπίσης ἀπαντᾷ τὸ ὀπωςοῦν κωμικὸν ἔθιμον, ὅτι αἱ πρὸς δευτέραν συζυγικὴν συμβίωσιν ἀνυπομονοῦσαι χῆραι ἀποπλύνουσι, διὰ συχνῶν δηλ. λουτρῶν ἀποβάλλουσιν ἀπο τοῦ σώματός των, τὰ ἴχνη τῆς ψυχῆς τοῦ μακαρίτου.

Τοῦτο βεβαίως εἶνε ἀνετώτερον ἢ τὸ ἄλλο ἐκεῖνο ἔθιμον τῶν ἀγρίων τῆς Χιλῆς, παρ' οἷς ἐπὶ τὴν πυρὰν τοῦ ἀποβιώσαντος συζύγου ὑποχρεοῦνται ν' ἀναβῶσι καὶ παραδώσωσι τα ἁβρὰ μέλη των εἰς τὰς φρικαλέας φλόγας ἑκατοντάδες παρθένων μετὰ τῆς συζύγου τοῦ *μακαρίτου*, διότι ἡ ἀποποίησις τῆς μικρᾶς ταύτης φιλοφροσύνης ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν αἰσχροτέραν διαγωγὴν τῆς γυναικός. Ταῦτα βεβαίως κατὰ τὰς ἐκτιμήσεις τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς φιλανθρωπίας τῶν μαύρων. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς προνοοῦσιν ἐνωρίτατα περὶ τῆς ὅσον ἔνεστι ἀνεκτῆς ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ διαμονῆς των, καὶ δὲν λησμονοῦσι κατὰ τὴν πιθανωτέραν πλέον τοῦ ἰδίου θανάτου προςέγγισιν νὰ στραγγαλίσωσι τὴν σύζυγόν των στέλλοντες αὐτὴν οὕτω ὀλίγον προτήτερα ἐκεῖ ἐπάνω, διὰ νὰ ἔχῃ καιρὸν νὰ φροντίσῃ ὡς οἷόν τε ἀνέτως τὰ τῆς ἐγκαρδίου δεξιώσεώς των. Ἐπίσης κατὰ τὸν θάνατον νηπίου σφάζεται καὶ ἡ τροφός του, διὰ νὰ μὴ μείνῃ μόνον εἰς τὰς οὐρανίας μονάς. Ἡγιέστατοι δὲ ἄνθρωποι σφάζονται ἀναιτίως καὶ συχνότατα, ὁσάκις νομισθῇ ἐπείγουσα ἡ ἐμπιστευτικὴ ἀνακοίνωσις σπουδαίων ἐπὶ τῆς γῆς γεγονότων πρὸς τοὺς ἐν οὐρανοῖς ἄρχοντας τῆς οἰκείας φυλῆς. Ἀπαισία ὅσον καὶ ἀστεία ὑπερβολὴ διεστραμμένης φαντασίας!

Τὰς συγκεχυμένας ταύτας περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ψυχῆς δοξασίας συμπληροῦσιν αἱ ἑξῆς. Λαοί τινες δηλ. νομίζουσιν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος μετὰ πολλῆς βαρυθυμίας καταλείπει τὸ γήϊνον σαρκίον του καὶ διὰ νὰ ἐξιλεωθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἀνάγκη νὰ καταβληθῇ ἀπὸ μέρους τῶν ἐπιζώντων πᾶσα φροντὶς καὶ λατρεία, ἀπαγγέλλουσι δὲ πρὸς τοῦτο πανηγυρικὰς προςλαλιὰς πρὸς τοὺς θανόντας, παρακαλοῦντες αὐτοὺς ἐν τέλει νὰ μὴ ἐπιφαίνωνται εἰς τοὺς ὕπνους οὔτε νὰ προξενήσωσιν αὐτοῖς ὑπερμέτρους ζημίας. Ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ προςφέρεται τοῖς νεκροῖς ἀνθρώπινον αἷμα πρὸς πόσιν, κατορθοῦται δὲ τοῦτο διὰ χωνοειδοῦς ἐργαλείου, ὅπερ διατρυπᾷ τὸν τάφον καὶ δι' οὗ διηθοῦνται διάφορα ποτὰ μεθ' αἵματος μεμιγμένα καὶ κατάλληλα νὰ παράσχωσιν εἰς τοὺς νεκροὺς τὴν ἀναγκαίαν ἀναψυχὴν καὶ καλὰς ὑπὲρ τῶν ζώντων διαθέσεις. Αὐτοὶ οὗτοι δοξάζουσι ὅτι ὁ παῖς ψυχὴν καὶ αἷμα παρὰ τοῦ θείου καὶ οὐχὶ παρὰ τοῦ πατρὸς παραλαμβάνει, ἐνῷ τὸ θῆλυ ἀπ' ἐναντίας μόνον παρὰ τῆς μητρὸς ἀπ' εὐθείας δέχεται τὰ πνευματικὰ καὶ ὑλικὰ συστατικὰ τῆς ὑπάρξεώς του. Κατ' ἐξαίρεσιν δὲ μόνη αὐτὴ ἡ περὶ διαιωνίσεως τῆς ψυχῆς διδασκαλία τῶν ἀγρίων δὲν ἔχει σκληρὰ ἐπακόλουθα, οὐδ' ἐπισφραγίζεται, ὡς πᾶσαι αἱ προηγούμεναι, δι' αἱματηροῦ τινος καὶ ἀπανθρώπου τύπου, ἀλλὰ μένει ἰδανικὴ ὡς ψιλὸν θεολογικὸν δόγμα ἀφ' ἑνὸς καὶ ὡς θετική τις ἀφ' ἑτέρου ἀναγνώρισις τοῦ μητρικοῦ καὶ ἐν γένει τοῦ γυναικείου ἀξιώματος.

Ἀνωτέρω ἐξετέθη ἡ θεωρία ἐκείνη, καθ' ἣν αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποβιωσάντων ἐθεωροῦντο μετὰ θάνατον ὡς προστάται ἅγιοι τῶν οἰκείων. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ δοξασία αὕτη ἐπήνεγκε τὰς ὀλεθριωτέρας συνεπείας, πρὸ πάντων δὲ οἱ Ἀφρικανοὶ ἄγριοι ἐξετραχηλίσθησαν εἰς τόσον ἀπαισίαν παρερμήνευσιν τῆς ἄλλως σωστικῆς ταύτης ἰδέας, ὥςτε δὲν διστάζει πολλάκις ὁ υἱὸς νὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἔχῃ ἐν οὐρανῷ ἐγκαίρως ἕνα προστάτην ἅγιον, δυνάμενον κάλλιον παντὸς ἄλλου νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἐπιγείους ἀνάγκας τοῦ φιλοστόργου τέκνου του. Ἀλλ' οἱ ἀκούσιοι οὗτοι προστάται δὲν εἶνε φρόνιμον νὰ λησμονῶνται ἐν ταῖς προςευχαῖς καὶ ταῖς θυσίαις, διότι ἐκδικοῦνται ἀπηνῶς καὶ καταπέμπουσι θυέλλας, πῦρ, λοιμὸν καὶ πάντα ὄλεθρον, ἐνῷ πάλιν δαψιλεύουσι τοῖς ἀνθρώποις πᾶσαν εὐλογίαν, ὅταν ἅπαξ ἐξευμενισθέντες τυγχάνωσιν ἀγρύπνου παρ' αὐτῶν λατρείας. — Ἂν δ' ἐπετρέπετο ἡμῖν νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην τινὰ περὶ τῆς ἐξευρέσεως τῶν ἀγαθῶν τούτων δαιμόνων, ἠθέλομεν ἀποδώσει αὐτὴν εἰς τὸν καθαρῶς ὑποκειμενικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου, οὗ ὁ ἐγωϊσμὸς ἐμφυσῶν ὅλως ἀμόρφωτον καὶ ἀχαλίνωτον φαντασίαν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραγάγῃ εἰς μέσον καὶ ἔπειτα νὰ πιστεύσῃ εἰμὴ παρόμοια τερατολογήματα.

Ὁπόσα ὅμως διδάγματα παρέχει καὶ πόσας σκέψεις προκαλεῖ ἡ σοβαρὰ ἐκτίμησις τοῦ περὶ ψυχῆς ἰδανικοῦ τῶν ἀγρίων καὶ πρωτογενῶν ἀνθρώπων! Ἀπαιτεῖται νὰ ἦνέ τις ὀξυδερκέστατος παρατηρητής, ν' ἀποβάλῃ ἐπὶ στιγμὴν πᾶσαν ἀτομικὴν ἀπαίτησιν καὶ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν ὑπεράνθρωπον ἐκείνην ἀνεκτικότητα, δι' ἧς καὶ μόνης ἐλεύθερος προλήψεων δύναται νὰ παρακαλουθήσῃ τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς στοιχειωδεστάτας ταύτας περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς σκέψεις καὶ οὕτω νὰ συλλάβῃ τὸ ἀόρατον εἰς τοὺς πολλοὺς νῆμα, δι' οὗ ἡ ἀνθρωπότης δυνάμει τῶν ἀναλλοιώτων τῆς ἀναπτύξεως νόμων κατήντησεν εἰς ὑψηλότερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ἰδανικόν. Ὁ ἄνθρωπος περιεπλανήθη καὶ περιπλανᾶται ἀκόμη εἰς ἀπατηλὰς ἀτραπούς, τὰς ὁποίας ἐξεῦρε καὶ διήνοιξεν αὐτός, οὐχὶ δὲ σπανίως ἐπεζήτησεν ἐπιμόνως τὸν ἴδιον ὄλεθρον. Καὶ ποῦ ἀλλοῦ φανεροῦται τῷ ὄντι ἐναργέστατα ἡ πρὸς γνῶσιν τῆς ἀληθείας ὁρμὴ τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ ἡ πρὸς ἰδανικόν τι τέρμα ἀκάθεκτος τάσις, εἰμὴ ἐν αὐτῇ τῇ πλάνῃ, ὅσον χονδροειδῆ καὶ ἂν ἐζωγράφισαν αὐτὴν οἱ ἐκθέσαντες τὰς ἀνωτέρω περὶ ψυχῆς δοξασίας τῶν ἀγρίων ἀρχαιοδίφαι; — Οἱ ἀπαισιοδοξοῦντες τῶν φιλοσόφων ἀποφαίνονται σκωπτικῶς, ὅτι ταὐτὸν ἐστὶν αἰωνίως ἀπατᾶσθαι καὶ ἄνθρωπον εἶναι. Ἀλλ' οἱ ἔχοντες ἰδανικόν τι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ — ὅσον καὶ ἂν ζῶσι περιφρονημένοι καὶ ἀπομεμονωμένοι — αὐτοὶ πιστεύουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφρόντισε νὰ χαρίσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν εὐεργετικὴν ἐκείνην δύναμιν, δι' ἧς τείνει πάντοτε καὶ ἐπὶ τέλους κατορθοῖ νὰ σωθῇ.

ΟΙ ΡΑΚΟΣΥΛΛΕΚΤΑΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.

Ἡ ποίησις καὶ αἱ παραδόσεις ἐκόσμησαν διὰ τῆς αἴγλης καὶ τῆς μαγείας τοῦ ῥωμαντισμοῦ τρεῖς τύπους τοῦ φανταστικοῦ τῶν Παρισίων βίου. Οἱ τύποι οὗτοι εἶνε ἡ Μιμὴ Πινσών, ὁ Γκαβρὸς καὶ ὁ Βιρελόκ. Ὁ ξένος ἐκεῖνος, ὅςτις περὶ τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης δὲν γνωρίζει ἄλλο παρὰ μόνον ὅ,τι ἀνέγνωσεν ἐν τοῖς μυθιστορήμασι τῶν παρισιανῶν συγγραφέων καὶ ἐν τοῖς ἐκτρώμασι τῶν ξένων, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ τοὺς μιμηθῶσι, δὲν δύναται νὰ φανταασθῇ τὴν πόλιν τῶν Παρισίων χωρὶς συγχρόνως νὰ ἔχῃ πρὸ τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν του τὴν μορφὴν τῆς αἰσθηματικῆς καὶ χαριέσσης *γριζέτας*, τοῦ νοήμονος καὶ ἡρωϊκοῦ *τραμπούκου* καὶ τοῦ μυστηριωδῶς φιλοσοφοῦντος *ῥακοσυλλέκτου*. Τοὺς ὑπὸ τῆς φαντασίας τοῦ ξένου πλαττομένους ὅμως τύπους τούτους ματην ἀναζητεῖ ὁ κάτοικος τῶν Παρισίων νὰ συναντήσῃ ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς πόλεως, διὰ νὰ τοὺς εὕρῃ δὲ ἀπαιτεῖται ν' ἀνοίξῃ τὰ ἔργα τοῦ Μυσσέ, τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ, τοῦ Privat d'Anglemont καὶ νὰ διερευνήσῃ ὅλην τὴν φιλολογίαν τῆς ἐποχῆς τῶν μακροχαιτῶν μυθιστοριογράφων.

Ἡ Μιμὴ Πινσὼν δὲν κατοικεῖ πλέον εἰς ἀνθοστόλιστον δωμάτιον, κάτωθεν τῆς στέγης, δὲν τραγῳδεῖ ὡς τὸ καναρίνιον, τὸ ὁποῖον τρέφει καὶ θωπεύει δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, τὰ ᾄσματά της δὲν εἶνε ἀθῶα κελαδήματα ἀφελοῦς εὐθυμίας ἢ συγκινητικῆς μελαγχολίας καὶ δὲν εἶνε ἀφωσιωμένη δι' ἱεροῦ ἔρωτος εἰς σπουδαστήν, τοῦ ὁποίου μόνος πλοῦτος εἶνε τὰ εἴκοσιν ἔτη του, ἀλλ' ἡ Μιμὴ εἶνε τὴν σήμερον κόρη ὀκνηρά, ἐξηχρειωμένη, ἀνιαρά, ματαιόφρων καὶ ἰδιοτελής, πωλοῦσα ἑαυτὴν εἰς τὸν πλειοδοτοῦντα καὶ τηροῦσα τὴν ἀφοσίωσίν της ἀκριβῶς ἐφ' ὅσον χρόνον διαρκεῖ καὶ ἡ γενναιοδωρία τοῦ λάτρεώς της.

Ὁ Γκαβρὸς δὲν εἶνε ὁ ἀγχίνους ἐκεῖνος καὶ φιλοσκώμμων παρατηρητής, ὅςτις φαίνεται ὡςανεὶ ἀπεσπάσθη ἔκ τινος χοροῦ τοῦ Ἀριστοφάνους, ὅςτις καυστικῶς ἐπικρίνει τὰς ἀδυμίας τῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν ἀνδρείων τὰς πράξεις ἀνταμείβει δι' ἀφελοῦς φιλοφρονητικοῦ μειδιάματος, ὅςτις εἰς πάντα κατορθοῖ νὰ δίδῃ μίαν ἀστείαν χροιάν, κατὰ τὰς διαφόρους δημοτικὰς ἑορτὰς διαδραματίζει τὸ πρῶτον πρόςωπον ὡς ἡ ἐνσάρκωσις ὑπερεκχειλιζούσης εὐθυμίας καὶ φαιδρότητος, καὶ εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ μεγάλων πατριωτικῶν ἰδεῶν ἀποθνήσκει μὲ ἐν εὐφυὲς ἐπίγραμμα ἐπὶ τῶν χειλέων, ἀλλ' ὁ Γκαβρὸς εἶνε τὴν σήμερον καχεκτικός, ἀναιμικὸς καὶ χοιραδικὸς νεανίας, προώρως ὡριμάσας καὶ μέχρις ὀστέων διαρθαρείς, ἀναιδὴς βεβαίως καὶ μὴ σεβόμενος οὔτε τοὺς ζῶντας οὔτε τοὺς τεθνεῶτας, συγχρόνως δὲ ἀμαθὴς καὶ περιωρισμένος τὸν νοῦν, ἔμπλεως κακῶν καὶ βρωμερῶν ἐνστίκτων καὶ βδελυρῶν ἕξεων, ἱκανὸς νὰ ὑποκλέψῃ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον τοῦ τυφλοῦ καὶ νὰ θέσῃ πῦρ εἰς τὸν πώγωνα ἢ τὰ ἐνδύματα ἑνὸς μεθυσμένου, εἰς τὰς ἐπαναστάσεις τοῦ λαοῦ εὐχαρίστως λαφυραγωγῶν καὶ δολοφονῶν καὶ τέλος ἐπὶ τῶν ὁδοφραγμάτων ἀποθνήσκων μᾶλλον ἐξ ἀγνοίας τοῦ κινδύνου παρὰ ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἰδίας γενναιοψυχίας.

Ἐπίσης καὶ ὁ Βιρελὸκ δὲν εἶνε πλέον ὁ ἀλλόκοτος ἐκεῖνος καὶ ἐμβριθὴς φιλόσοφος, εἶδος Διογένους ἄνευ πίθου μὲ ἓν κοφίνιον, ἓν κλεπτοφάναρον καὶ ἓν ἀνασκαλευτήριον εἰς τὴν χεῖρα, ὅςτις εἰς τὴν ἐρημίαν τῆς νυκτὸς αἴφνης ἀναδύει ἔκ τινος γωνίας τῆς ὁδοῦ, συνάπτει πρὸς τὸν ἀποπλανηθέντα παροδίτην ἕνα διάλογον φιλοσοφικόν, παρενείρων εἰς αὐτὸν χωρία κλασικῶν ποιητῶν, ἱστορικὰ ἀνέκδοτα καὶ παρατηρήσεις περὶ διαφόρων μεγάλων ἀνδρῶν, μεθ' ὃ πάλιν αἴφνης καὶ ἀπροςδοκήτως ἐγκαταλείπει τὸν ἀκροατήν του, ἀλλ' αὐτὸς εἶνε τὴν σήμερον συνήθης καὶ ταπεινόφρων πένης, ὅςτις διὰ πολυμόχθου ἐργασίας μόλις κερδαίνει δύο ἢ τρία φράγκα καθ' ἡμέραν καὶ ἤθελε περιέλθει εἰς φρικτὴν ἀμηχανίαν, ἂν ἐζήτει τις παρ' αὐτοῦ ν' ἀκούσῃ ἰδέας καὶ λόγους, οἵοι ἀπεδόθησαν ὑπὸ τῆς ποιήσεως εἰς τὸ πεζὸν πνεῦμά του.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ τύπος οὗτος τοῦ ῥακοσυλλέκτου πολλάκις διεδραμάτισε πρόςωπον ἥρωος ἐν τῷ δράματι τοῦ παρισιανοῦ βίου. Πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν ἅπασαι αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες αὐτὸν εἶχον κύριον θέμα τῶν σπουδαιοτέρων των ἄρθρων, ἐπίσημοι συγγραφεῖς ἔγραφον τὴν φυσικὴν ἱστορίαν του καὶ περιέγραψαν τὰς ψυχολογικὰς καὶ κοινωνικὰς φάσεις τοῦ βίου του, ἐν ταῖς ἀριστοκρατικαῖς αἰθούσαις περὶ αὐτοῦ

ἐγίνετο ἡ κυρία ὁμιλία καὶ περὶ τῆς τύχης του συνεσκέπτοντο μετ' ἄκρας σοβαρότητος οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ δήμου καὶ τῆς πολιτείας. Ἀνταποκριταὶ πολλῶν ἐφημερίδων ἐπεσκέφθησαν αὐτὸν εἰς τὴν τρώγλην του διὰ νὰ μάθωσι καὶ γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν μυστηριώδη βίον του, πολιτικοὶ προθύμως ἔσπευσαν νὰ συνηγορήσωσιν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων του καὶ τὰ κόμματα χάριν του συνῆψαν πρὸς ἄλληλα ζωηροτάτους ἀγῶνας. Ἡ πόλις τῶν Παρισίων εἶχε γίνει ὅλη ἀνάστατος διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι ἡ δημαρχία εἶχε διατάξει τὰ σαρώματα ἑκάστης οἰκίας νὰ ἐκκενῶνται καθ' ὡρισμένην τῆς πρωΐας ὥραν ἐντὸς ἰδιαιτέρας ἀμάξης, καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ ῥίπτωνται εἰς τὴν ὁδὸν καὶ διὰ τῆς ἀναδιδομένης ἀποφορᾶς καὶ τῆς σήψεως γίνωνται αἰτία διαφόρων ἀσθενειῶν.

Διὰ τοῦ μέτρου τούτου κατεστρέφοντο ῥιζηδὸν ἅπαντα τὰ συμφέροντα τῶν ῥακοσυλλεκτῶν, οἵτινες μόνον πόρον τοῦ βίου των εἶχον τὴν ἀνασκάλευσιν τῶν σαρωμάτων τούτων καὶ τὴν συλλογὴν τῶν ἐν αὐτοῖς ῥακῶν, φυσικὸν δὲ ἦτο ὅτι σύμπαν τὸ σωματεῖον τοῦτο ἤγειρε φωνὴν κατὰ τοῦ σκληροῦ τούτου διατάγματος καὶ ἡ φωνή του εὗρεν ἠχὼ εἰς τὰς καρδίας ὅλων τῶν παρισιανῶν. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ ἐξετασθῇ λεπτομερῶς ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ νὰ δημοσιευθῶσι περὶ τοῦ ἐπαγγέλματός των πληροφορίαι, αἵτινες ἐξέπληξαν ὅλον τὸν κόσμον. Πολλοὶ διϊσχυρίσθησαν, ὅτι ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τὰς 30 χιλιάδας ῥακοσυλλεκτῶν, οἵτινες κερδαίνουσι καθ' ἑκάστην ὑπὲρ τὰ 6 φράγκα. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα τῶν ῥακοσυλλεκτῶν ἐν Παρισίοις φέρει πρόσοδον περὶ τὰς 200 χιλιάδας φράγκων καθ' ἑκάστην καὶ ἄνω τῶν 80 ἑκατομμυρίων κατ' ἔτος, δηλαδὴ πολὺ περισσότερον παρὰ πᾶν ἄλλο ἐκ τῶν γνωστῶν τοῦ κόσμου χρυσωρυχείων. Εἶνε φανερόν, ὅτι αἱ πληροφορίαι αὗται εἶνε ἀναξιόπιστοι καὶ δὲν χρῄζουσι προσοχῆς. Ἄξιαι λόγου ἀπ' ἐναντίας εἶνε αἱ ἐπισήμως δοθεῖσαι πληροφορίαι τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ τῶν Παρισίων Ἀλφάν, καθ' ἃς 8000 περίπου ἄτομα ἀμφοτέρων τῶν γενῶν ἠσχολοῦντο ἐν Παρισίοις κυρίως εἰς τὸ νὰ συλλέγωσι ῥάκη. Ἐντεῦθεν ἐπίσης μανθάνομεν, ὅτι ἡ ἡμερησία ἀμοιβὴ τοῦ ῥακοσυλλέκτου δὲν εἶνε τόσον δαψιλής, ὅσον περιέγραψαν αὐτὴν πολλοὶ τῶν ὑπερασπιστῶν του, ἀλλ' ὅτι μόλις εἶνε τριῶν φράγκων τὴν ἡμέραν, τὰ δὲ ἐτήσια εἰσοδήματα τῆς ὅλης συντεχνίας μόλις ἀνέρχονται εἰς τὸ ποσὸν τῶν 10 ἑκατομμυρίων φράγκων.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν τοῦτο εἶνε τόσον μέγα, ὥστε δικαίως ἠδύνατό τις νὰ ἐρωτήσῃ κατὰ τίνα τρόπον κατορθοῦσιν οἱ πτωχοὶ ῥακοσυλλέκται ἐκ τῆς κόπρου καὶ τῶν ἀπορριμμάτων νὰ σχηματίζωσιν ἑκατομμύρια; Μήπως εὑρίσκωσιν ἐν αὐτοῖς μαργαρίτας, πολυτίμους λίθους ἢ τραπεζικὰ γραμμάτια; Οὐδὲν ἐκ τούτων συμβαίνει, ἂν δέ ποτε κατὰ τύχην εὕρωσι τοιοῦτό τι, ἀμέσως τὸ ἀποδίδουσι τιμίως εἰς τὸν θυρωρὸν τῆς οἰκίας, ὅθεν ἐρρίφθησαν τὰ σαρώματα εἰς τὸν δρόμον. Ἄλλα εἶνε τὰ πολύτιμα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀόκνως ἀναζητεῖ ὁ ῥακοσυλλέκτης καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἑκατομμύρια· εἶνε ὀστᾶ, τεμάχια χάρτου καὶ ῥάκη ὑφασμάτων, συντρίμματα ὑάλων, μετάλλων κτλ. Αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ μηδαμινὰ τὴν ἀξίαν, τὰ ἀντικείμενα ταῦτα ἀποβαίνουσι πολύτιμα εἰς μεγάλας ποσότητας καὶ πωλοῦνται εἰς τιμὰς σπανίως κυμαινομένας. Ἐν Παρισίοις πληρόνονται τὰ 100 χιλιόγρ. ὀστέων ἀντὶ 4 φράγκ., χάρτου (ἀναλόγως πρὸς τὸ ποιὸν) ἀντὶ 1—5 φράγκων, τὰ 100 χιλιόγραμ. ἐριούχων ῥακῶν ἀντὶ 40 φράγκ., συντριμμάτων χαλκοῦ ἀντὶ 80 φράγκ., λευκῆς ὑάλου ἀντὶ 6 φράγκ. κτλ. Ἡ βιομηχανία ἔχει τρόπους νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ἀχρήστους ταύτας ὕλας. Τὰ ὀστᾶ ἀλευροποιοῦνται καὶ πωλοῦνται ὡς κόπρος ἢ μεταβάλλονται εἰς ἄνθρακα· ἐκ τῶν τεμαχίων τοῦ χάρτου κατασκευάζεται νέος χάρτης, ἐκ δὲ τῶν ἐριούχων ῥακῶν κατασκευάζονται ἐφθηνὰ ὑφάσματα, ἐκ δὲ τῶν θηκῶν, ἐν αἷς πωλοῦνται *σαρδέλλαι* κτλ., τρέφεται ὁλόκληρος βιομηχανικὸς κλάδος, τοῦ ὁποίου τὰ προϊόντα κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἦνε ἐφθηνά, ἐν ἄλλοις λόγοις ὅλα τὰ ἐργοστάσια, ὅσα ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κατασκευὴν στρατιωτῶν ἐκ μετάλλου, ἀπαραιτήτων ἀθυρμάτων διὰ τὰ μικρὰ παιδία.

Πᾶς τις εἶνε ἐλεύθερος νὰ συλλέγῃ ὅσα καὶ ὅπου ἂν θέλῃ ῥάκη, ἀλλ' οἱ ἐν Παρισίοις τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο ἐπαγγελλόμενοι ἔχουν σχηματίσει ἤδη μίαν τελείαν καὶ ὁμοιόμορφον συντεχνίαν, διῃρημένην εἰς οὐκ ὀλίγας, οὕτως εἰπεῖν, ἱεραρχικὰς τάξεις. Τὴν ἐσχάτην τούτων ἀποτελοῦσιν οἱ λεγόμενοι „biffins" ἢ „chineurs", ἄνθρωποι δηλαδή, οἵτινες τὸ μὲν ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν τέχνην, τὸ δὲ ἐξ ἄλλων στενοχωριῶν τὴν μὲν ἡμέραν ἐξασκοῦσιν ἄλλο ἐπάγγελμα, τὴν δὲ νύκτα περιφέρονται ὅπου ἂν ἡ τύχη ὁδηγήσῃ τὰ βήματά των, καὶ ἀνασκαλεύουσι πᾶν τὸ προστυχόν. Οἱ ἀνωτέρων τάξεων ὁμότεχνοι ὑποβλέπουσι τοὺς αὐτοκλήτους τούτους ἐρασιτέχνας, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶνε εἰς θέσιν ἀκόμη νὰ γνωρίζωσι καὶ νὰ σέβωνται τὴν ὑψηλὴν τῆς συντεχνίας καταγωγήν, σφετερίζονται τὰ προνόμια τῶν ἄλλων καὶ ἐν γένει εἶνε ἱκανοὶ ταραχὰς μόνον καὶ δυσαρεσκείας νὰ προκαλέσωσιν ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ ἐντίμου σωματείου.

Σεβαστότεροι εἶνε οἱ καλούμενοι „rouleurs", ἐξ ἐπαγγέλματος οὗτοι ῥακοσυλλέκται, ὧν ἕκαστος ἐκμεταλλεύεται ἀποκλειστικῶς μίαν ἰδιαιτέραν τῆς πόλεως συνοικίαν χωρὶς νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν χώραν τοῦ συναδέλφου του. Ἀνώτατοι πάντων εἶνε τέλος οἱ λεγόμενοι „placiers". Αὐτοὶ πλέον θεωροῦνται ὡς οἱ ἀριστοκράται τοῦ σωματείου, οἱ δικαιούμενοι ν' ἀνασκαλεύσωσι τὰ σαρώματα καὶ πρὶν ἢ ἀκόμη ταῦτα ῥιφθῶσιν εἰς τὴν ὁδόν, εἰς αὐτοὺς ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰς οἰκίας καὶ ἐνταῦθα νὰ ἐργάζωνται ἀνενοχλήτως. Οἱ θυρωροὶ τοὺς γνωρίζουν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐμενῶς διάκεινται πρὸς αὐτούς, διότι οἱ εὐνοούμενοί των οὗτοι τοῖς παρέχουσι πολλὰς ἐκδουλεύσεις, μεταφέροντες ὕδωρ καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ θέσις ἑνὸς ἑκάστου ἀριστοκράτου ῥακοσυλλέκτου δὲν στερεῖται ἀξίας, διότι, ἐν ᾗ περιπτώσει ἀποφασίσῃ ν' ἀποσυρθῇ τῶν ἐργασιῶν του, τὴν πωλεῖ εἰς τὸν διάδοχον, τὸν ὁποῖον κοσμίως καὶ καθαρῶς ἐνδεδυμένον παρουσιάζει μίαν Κυριακὴν εἰς τοὺς θυρωροὺς τῆς συνοικίας του καὶ τὸν συνιστᾷ εἰς τὴν εὐμένειαν καὶ ἀγαθὴν των προαίρεσιν.

Τοιαῦται εἶνε αἱ διάφοροι κατηγορίαι τῶν καθ' ἑαυτὸ ῥακοσυλλεκτῶν, οἵτινες αὐτοπροσώπως ἐκτελοῦσι τὸ ἔργον των. Ἐκτὸς τούτων ὅμως ὑπάρχουσι καὶ ἐπιχειρηματίαι, ἀγοράζοντες τὰ ὑπὸ τούτων συλλεγόμενα, καθαρίζουσιν αὐτὰ καὶ τὰ μεταπωλοῦσιν ἔπειτα εἰς διαφόρους ἐργοστασιάρχας. Τοιοῦτοι ἐπιχειρηματίαι ὑπάρχουσι τὴν σήμερον ἐν Παρισίοις ὑπὲρ τοὺς 100, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καί τινες, ὧν τὰ κεφάλαια ἀνέρχονται εἰς ἑκατομμύρια. Ἀπὸ τοῦ 1868 εἰς ὅλας τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς ἐν Παρισίοις παρίσταται ὡς ὑποψήφιος κύριός τις, ὀνόματι Βερτών. Ὁ ὑποψήφιος οὗτος εἶνε τρόπον τινὰ ὁ γελωτοποιὸς ὅλων τῶν ἐν Παρισίοις ἐκλογῶν. Τὸν ἑαυτόν του ἀποκαλεῖ „ὑποψήφιον τῆς ἀνθρωπότητος". Αἱ πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς ἀγο-

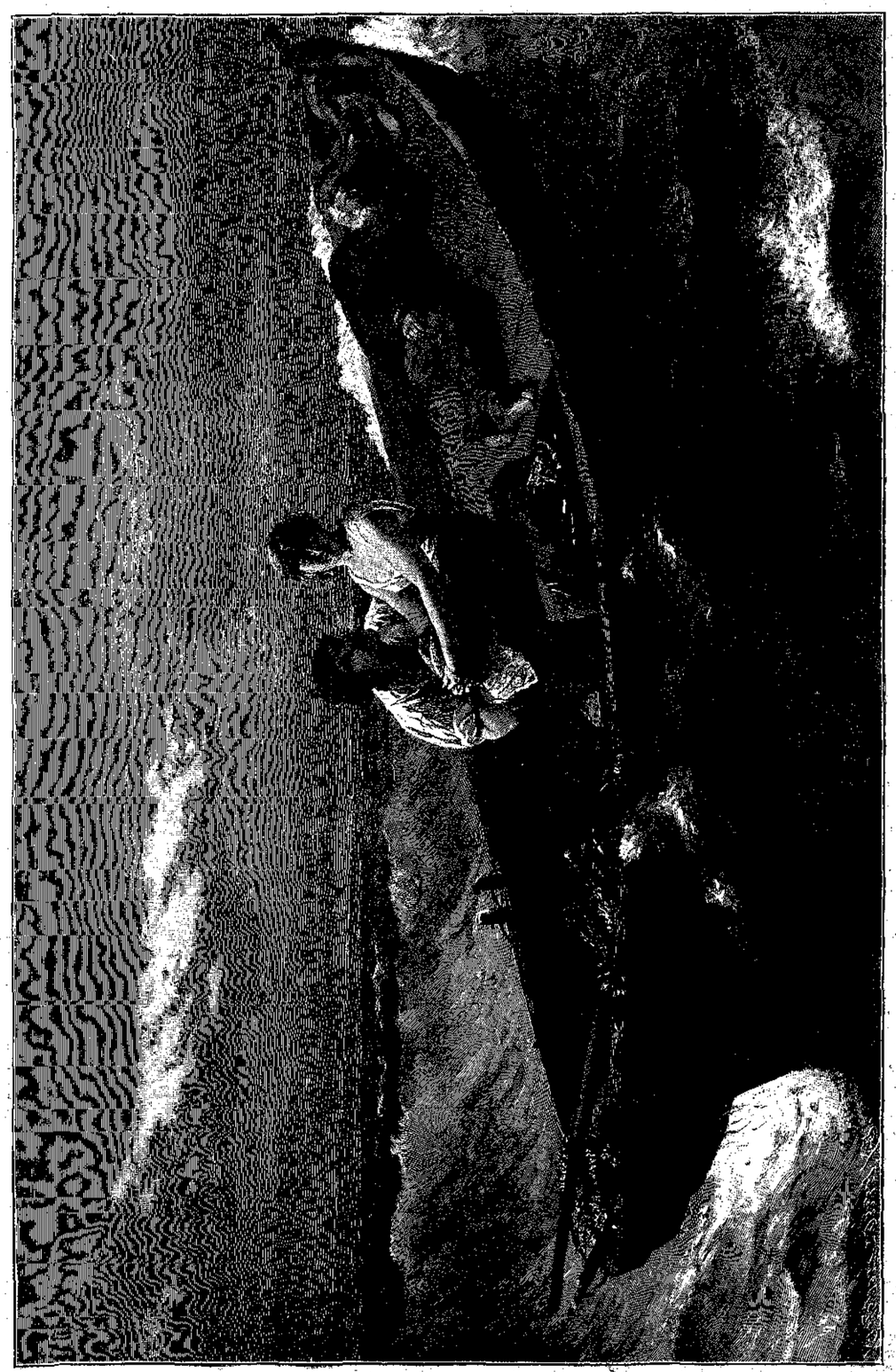

ΚΥΜΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΡΔΙΑΣ ΚΥΜΑΤΑ.
Κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ Γουλιέλμου Kray.

ρεύσεις του εἶνε τετυπωμέναι ἐπὶ ῥοδοχρόου χάρτου καὶ κοσμοῦνται ὑπὸ τῆς εἰκόνος του ἐν ξυλογραφίᾳ. Στερεοτύπως σχεδὸν ὑπόσχεται πάντοτε, ὅτι θὰ καταστήσῃ εὐδαίμονα ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα καὶ πρωτίστως τοὺς Παρισιανούς, λέγει δὲ πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς του, ὅτι καθῆκον πρὸς τὸν πολιτισμὸν ἔχουσι νὰ τὸν καταστήσωσιν ἀντιπρόσωπόν των ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ. Αὐτὸς ὁ κύριος Βερτὼν ἦτον ἄλλοτε ῥακοπώλης, κατορθώσας ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ν' ἀποκτήσῃ μεγάλην περιουσίαν, διὰ νὰ δυνηθῇ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς εὐτυχίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Οἱ ῥακοσυλλέκται ἐνδιαιτῶνται εἰς ὡρισμένας ὁδούς, ὅπου δὲν ἐγκαθίστανται πλέον ἄλλων τάξεων κάτοικοι. Ἡ γνωστοτάτη τῶν ὁδῶν τούτων εἶνε ἡ ὁδὸς Μουφεταὶρ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Σηκουάνα. Αἱ κατοικίαι τῶν ἀνθρώπων τούτων φαίνονται μακρόθεν ὡς σκηναὶ περιπλανωμένων ἀθιγγάνων, ἐντὸς δ' αὐτῶν ἐπικρατεῖ φυσικῶς ἡ μεγαλειτέρα ἀκαθαρσία. Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν οὐδεμίαν ἄλλην ἐργασίαν ἐπιχειροῦσιν, ἡ δὲ τέχνη των αὐτὴ διδάσκεται ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱόν. Πρὸς τὴν ἀστυνομίαν οἱ ῥακοσυλλέκται εἶνε πάντοτε φιλικῶς συνδεδεμένοι, διότι ἂν καὶ ζῶσι τρόπον τινὰ ἐκτὸς τῆς κοινωνίας, σπανίως προσέρχονται εἰς τὸν ἱερέα διὰ νὰ εὐλογήσῃ τοὺς γάμους των, κυρίως δ' εἰπεῖν εἰς οὐδεμίαν θρησκείαν ἀνήκωσι, γεννῶνται, γηράσκωσι καὶ θάπτωνται ἔξω τῶν κοινωνικῶν νόμων, ἐν τούτοις τὰ κακουργήματα εἶνε παρ' αὐτοῖς σχεδὸν ἄγνωστα καὶ εἶνε ὡμολογημένον, ὅτι αὐτοὶ εἶνε οἱ φιλειρηνικώτεροι καὶ εὐπειθέστεροι κάτοικοι τῶν φιλοταράχων Παρισίων. Οὐδέποτε εἰς οὐδεμίαν συμμετέσχον ἐπανάστασιν καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν μάλιστα τῶν Παρισίων στάσιν λέγεται, ὅτι ἐξηκολούθουν καθ' ἑκάστην νύκτα νὰ ἐξέρχωνται εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἡσύχως νὰ συλλέγωσι τὰ εὑρισκόμενα ῥάκη.

Τοιαύτη εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ τιμίου μέν, ἀλλὰ καὶ λίαν πεζοῦ ἐργάτου, ὅστις τὸ παρασιτικόν του ἐπιτήδευμα προσπαθεῖ ὁπωσδήποτε νὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς ὄφελος δευτερευόντων τινῶν βιομηχανικῶν κλάδων. Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατόν, ὁ τύπος οὗτος ἀκριβῶς νὰ καταστῇ τὸ δημοφιλέστατον στοιχεῖον τοῦ παρισιανοῦ βίου; Ποία ἰδιότης του ἦτον ἱκανὴ νὰ κινήσῃ τὴν συμπάθειαν οὐ μόνον τῶν ἐν Παρισίοις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω ἀνθρώπων; Πῶς ἡ παράδοσις περιέβαλεν αὐτὸν διὰ τῆς λόμψεως τῆς δόξης; Ὅλα ταῦτα δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν, ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ μυθιστοριογράφοι πάρα πολὺ ἐνεβάθυναν εἰς τὰ μυστήρια τῶν ῥακοσυλλεκτῶν καὶ τοὺς ἐξιδανίκευσαν, οὕτως εἰπεῖν, διὰ τῆς βίας. Καὶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἦτον ὅλως φυσικόν. Οἱ μυθιστοριογράφοι ἐμίσουν πᾶν τὸ καθημερινὸν καὶ τετριμμένον, ἐλάτρευον δὲ τὸ ἔκτακτον καὶ ἀσύνηθες καὶ μὴ συμφωνοῦν πρὸς τὰς διατάξεις τῆς κοινωνίας, τοῦ συνήθους βίου καὶ τῆς πολιτείας· ἕνεκα τούτου οἱ ἀθίγγανοι ἐκίνουν τὴν περιέργειάν των πολὺ περισσότερον τῶν ἐντοπίων καὶ φορολογουμένων λαχανοπωλῶν, οἱ κακοῦργοι καὶ οἱ δήμιοι τοῖς ἦσαν πολὺ ἐλκυστικώτεροι τῶν χωροφυλάκων καὶ διαστῶν, αἱ μωραὶ παρθένοι προσφιλέστεραι τῶν φρονίμων. Ὁ ῥακοσυλλέκτης ἀμέσως εἵλκυσεν ἐφ' ἑαυτὸν τὴν προσοχὴν τοῦ μυθιστοριογράφου, διότι δὲν εἰργάζετο τὴν ἡμέραν ὡς ὁ ὑποδηματοποιὸς καὶ ὁ ῥάπτης, ἀλλ' εἰς τὸ ζοφερὸν τῆς νυκτὸς σκότος ἐξήρχετο ὡς νυκτερὶς ἐξ ἀγνώστων φωλεῶν, εἰς ἃς κατέφευγε πάλιν ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου, διότι περὶ μέσας νύκτας τὸν συνήντα τις εἰς τὰς ἐρήμους καὶ ἀφωτίστους ὁδούς, φέροντα πρὸς τούτοις καὶ κλεπτοφάναρον. Αὐτὸ καὶ μόνον τὸ κλεπτοφάναρον ἤρκει νὰ καταστήσῃ τὸν ῥακοσυλλέκτην προσφιλῆ ἥρωα τῶν μυθιστοριογράφων. Εἰς τοὺς εὐφαντάστους ἀνθρώπους ἡ συναρμολόγησις τῶν διαφόρων ἰδεῶν διαδραματίζει σπουδαῖον πρόσωπον, τὸ δὲ κλεπτοφάναρον πάντοτε γεννᾷ τὴν ἰδέαν ἐκτάκτων συμβάντων, νυκτερινῶν κακουργημάτων καὶ δραματικῶν πράξεων. Μία ἀκτὶς τοῦ φωτὸς τῆς νυκτερινῆς ταύτης λυχνίας ἔπεσε καὶ ἐπὶ τον ἡμέτερον ῥακοσυλλέκτην καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μίαν ποιητικὴν λάμψιν.

Χωρὶς ἀμφιβολίας ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν ῥακοσυλλεκτῶν καὶ περίεργοί τινες τύποι, μὴ φέροντες ἐφ' ἑαυτῶν τὴν σφραγῖδα τοῦ συνήθους. Ἀποδιοπομπαῖοι τράγοι τῆς κοινωνίας, λιποτάκται ἐκ τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος ποτέ δὲν λείπουσιν ἀπὸ τὸν κόσμον, πολλοὶ δ' αὐτῶν δὲν ὀκνοῦσι νὰ δράξωσι τὸ ἀνασκαλευτήριον πρὸς εὕρεσιν τροφῆς. Ὅπως εἰς τὰ διάφορα ἄσυλα τῶν ἀστέγων ἐν Παρισίοις καταφεύγουσι πολλάκις ἐκπεσμένοι μαρκήσιοι καὶ κόμητες, ἱερεῖς καὶ καθηγηταί, ἰατροὶ καὶ δικηγόροι, πρώην δήμαρχοι καὶ ὑψίφωνοι, οὕτω δὲν εἶνε παράδοξον, ἂν ποτε εἷς τῶν ναυαγῶν τούτων τοῦ βίου ἀναγκασθῇ νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς σκηνὰς τῆς ὁδοῦ Μουφεταίρ. — Οὕτω δὲ γίνονται πολλάκις ἀλλόκοτοι συναντήσεις, ὡς ἡ ἑξῆς, ἣν διηγεῖται ὁ ποιητὴς Gérard de Nerval. Νύκτα τινὰ ἐπέστρεφεν λίαν ἀργὰ εἰς τὴν οἰκίαν του μὲ κεφαλὴν βεβαρημένην ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ οἴνου, καθ' ὁδὸν δὲ συναντήσας ῥακοσυλλέκτην, τὸν ἠρώτησε:

— Τί ὥρα εἶνε, ἀγαπητέ;

— Quota hora est; ἀπήντησεν οὗτος· tertiam esse credo (ποία ὥρα εἶνε; νομίζω εἶνε ἡ τρίτη).

Ὅτε δὲ ὁ Νερβὰλ ἔκπληκτος τὸν ἠτένισεν, ἐξηκολούθησεν ὁ ῥακοσυλλέκτης:

— Ἀπορεῖτε, ὦ εὐγενὲς τῆς μέθης ὁμοίωμα, ὅτι ὁμιλῶ λατινικὰ μαζῆ σας; Μάθετε ὅτι ἔχετε τὴν τιμὴν νὰ συνομιλῆτε μὲ τὸν ἀρχαῖον γραμματέα καὶ συνεργάτην τοῦ Beaumarchais. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐχαιρέτησε τὸν φίλον μας καὶ ἀπεμακρύνθη.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, γίνονται μὲν τοιαῦται συναντήσεις, ἀλλὰ γίνονται λίαν σπανίως. Αἱ παραδόσεις ὅμως τοῦ λαοῦ γενικεύουσι τὰ σπάνια ταῦτα ἀνέκδοτα καὶ μεταβάλλουσιν ἕκαστον ῥακοσυλλέκτην εἰς ὑποκρυπτόμενον δοῦκα ἢ ἀποπλανηθέντα ἀρχαιολόγον. Τοιαύτη εἶνε ἡ δύναμις τῆς φιλολογίας ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ.

(*Διήγημα.*) (*συνέχεια.*)

Οπισθεν τῆς θύρας ἠκούσθησαν ναχελεῖς βηματισμοὶ καὶ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἀντήχησεν ἡ ἐπιτακτικὴ φωνὴ τοῦ Βίκτωρος.

— Διὰ τί δὲν ἑτοιμάζουν λοιπὸν τὰ ἄλογα; Μήπως πρέπει νὰ πάγω μὲ τὰ πόδια 'στὴν ἀστυνομία;

— Ἀμέσως, ἀμέσως, εἰπε πάλιν ταραλίζων ὁ κύριος Ράτς. Ἐλεονώρα, λάβε ἐπὶ τέλους τὸν κόπον!

— Ἀλλά, καϋμένε Δαμιανέ, ἠκούσθη ἡ φωνή της· δὲν ἐνεδύθηκα ἀκόμη!

— Δὲν πειράζει, δὲν πειράζει! Ἔλα τώρα μέσα!

Ἡ Ἐλεονώρα εἰςῆλθε κρατοῦσα διὰ τῶν δύο δακτύλων της μικρὸν μανδήλιον περὶ τὸν γυμνόν της τράχηλον. Ἔφερε πρωϊνὸν ἔνδυμα εἰς τὰ ἔμπροσθεν ἀνοιχτόν. Μέχρι τοῦδε δὲν εἶχεν εὐκαιρήσει νὰ κτενίσῃ τὴν κόμην της. Ὁ Δαμιανὸς Ῥὰτς ἔτρεξεν εἰς προϋπάντησίν της.

— Ἀκούεις ἐπὶ τέλους ὅτι ὁ Βίκτωρ θέλει τὸ ἄλογον, εἶπε δεινοῦν μετὰ σπουδῆς ὁτὲ μὲν τὴν θύραν, ἐτὲ δὲ τὸ παράθυρον. Δόσε γρήγορα τὰς ἀναγκαίας διαταγάς! Ὁ ἄνθρωπος φωνάζει τόσο!

— Ὁ Βίκτωρ πάντοτε φωνάζει, Δαμιανέ· γνωρίζεις πολὺ καλὰ . . . . ἀπεκρίθη ἡ Ἐλεονώρα. Ἐγὼ ἡ ἰδία τὸ εἶπα εἰς τὸν ἁμαξᾶ· αὐτὸς ὅμως ἤθελε πρῶτα νὰ ποτίσῃ τὸ ἄλογό του. Ἄχ, τί δυςτύχημα εἶνε αὐτὸ ποῦ ἔξαφνα μᾶς συνέβη, προςέθηκε στρεφομένη πρὸς ἐμέ. Καὶ ποῖος τὸ ἐπερίμενέ ποτε ἀπὸ τὴν Σουσσάνα;

— Ἐγὼ τὸ ἐπερίμενα πάντοτε, πάντοτε! ἐφώνησεν ὁ κύριος Ῥὰτς ἀνυψῶν τοὺς βραχίονάς του, ἐν ᾧ ὁ βουχαρικὸς κοιτωνίτης του διηνοίχθη ἔμπροσθεν καὶ ἐπέδειξε τὴν βρωμερὰν ἐκ δέρματος αἰγάγρου ζώνην του. Καρδιακὴ διάρρηξις! Διάρρηξις αὐτῶν τῶν ὑμένων, αὐτῶν τῶν μεμβρανῶν! Ὑπερτροφία!

— Ἔτση εἶνε, εἶπε θέλουσα νὰ τὸν μιμηθῇ καὶ ἡ Ἐλεονώρα. Ὑποτροφ . . . . πόσον ξένος μ' ἐλύπησεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα! Τὸ ἐπαναλαμβάνω, πόσον μ' ἐλύπησε! Καὶ τὸ χονδροειδὲς πρόςωπόν της σὺνεσταλη βαθμηδόν, αἱ ὀφρῦς ἀνυψώθησαν οὕτως, ὥςτε προςέλαβον σχῆμα ζεύγους τριγώνων, καὶ ἐν μικρὸν καὶ πολὺ ἀφανὲς δάκρυ κατέρρευσεν εἰς τὴν στρογγύλην καὶ ὡς κούκλας ἐπικεχρισμένην παρειάν της . . . . Πολὺ λυποῦμαι, ἕνα τέτοιο νέο πλάσμα, ποῦ τόσον καιρὸ 'μπροσοῦσεν ἀκόμη νὰ ζήσῃ καὶ ὅλα νὰ τ' ἀπολαύσῃ μαζῆ μας . . . ὅλα . . . καὶ τώρα ἔξαφνα μία τέτοια ἀπελπισία!

— Αἴ καλά, καλὰ . . . πήγαινε τώρα, τὴν διέκοψεν ὁ Ῥάτς.

— Πηγαίνω, πηγαίνω, ἀπήντησε γογγύζουσα ἡ σύζυγός του καὶ ἐγκατέλειψε τὸ δωμάτιον, ἐξακολουθοῦσα νὰ συγκρατῇ τὸ μανδήλιον διὰ τῶν δακτύλων καὶ μικρὰ δάκρυα χέουσα.

Καὶ ἐγὼ ἀπεμακρύνθην ἐπίσης. Εἰς τὸν προθάλαμον ἵστατο ὁ Βίκτωρ φέρων μανδύαν φοιτητοῦ. Ὁ πῖλός του ἦτο θρασέως τεθειμένος σχεδὸν μόνον ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ὠτός του. Μόλις μοὶ ἔρριψεν ἓν βλέμμα, ἔψαυσε διὰ τῶν δακτύλων τὸ περιλαίμιόν του καὶ δὲν μὲ ἐχαιρέτησε, ἐφ' ᾧ ἐσωτερικῶς καὶ ἐγὼ τῷ ἤμην λίαν εὐγνώμων.

Ἐπέστρεψα πρὸς τὸν Φουστώφ.

XXV.

Εὗρον τὸν φίλον μου ἐν τῷ γραφείῳ του. Μετὰ κεκυφυίας κεφαλῆς καὶ ἔχων τοὺς βραχίονάς του ἐπὶ τοῦ στήθους ἐσταυρωμένους ἐκάθητο πλησίον μιᾶς γωνίας. Ἐνόμιζέ τις, ὅτι νάρκη ἐκράτει δεσμευμένα τὰ μέλη του. Ἔβλεπε τὰ περὶ αὐτὸν μὲ τὴν νωχελῆ ἐκείνην ἀπορίαν ἀνθρώπου, μόλις πρὸ ὀλίγου ἐκ λίαν βαθέος ὕπνου ἀφυπνισθέντος. Τῷ διηγήθην τὴν παρὰ τῷ Ῥὰτς ἐπίσκεψίν μου, τῷ ἐξέθηκα πᾶν ὅ,τι ἤκουσα παρὰ τοῦ ἀπομάχου καὶ τῆς γυναικός του, τῷ εἶπον τίνα ἐντύπωσιν ἀμφότεροι οὗτοι εἶχον ἐμποιήσει εἰς ἐμὲ καὶ τῷ ἀνεκοίνωσα τὴν ὑπόνοιάν μου, ὅτι ἡ ὀτυχὴς κόρη ἴσως ὄχι ἰδίᾳ χειρὶ ἔκοψε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς της.

Ὁ Φουστὼφ μὲ ἠκροᾶτο χωρὶς νὰ μεταβάλῃ τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου καὶ παρετήρει τὰ περὶ αὐτὸν μὲ τὴν ἰδίαν ἀπορίαν. Τέλος μὲ ἠρώτησε:

— Τὴν εἶδες;

— Ἐννοεῖται.

— Εἰς τὸ φέρετρον;

Ὁ Φουστὼφ ἐφαίνετο, ὡςεὶ ἀμφιβάλλων ἀκόμη περὶ τοῦ θανάτου τῆς Σουσσάνας.

— Εἰς τὸ φέρετρον, ἀπήντησα.

Ὁ φίλος μου ἔστρεψε δύο τρεῖς φορὰς τὰ βλέμματα πρὸς ὅλα τὰ μέρη τοῦ δωματίου, τὰ κατεβίβασε κατόπιν καὶ ἔτριψεν ἐλαφρῶς τὰς χεῖρας.

— Κρυόνεις; ἠρώτησα.

— Ναί, φίλε μου, κρυόνω· ἀπήντησε μετὰ βραχεῖαν σιγὴν ταλαντεύων τὴν κεφαλήν του ὡς ἠλίθιος.

Προςεπάθησα νὰ τῷ ἐξηγήσω ὅτι ἡ Σουσσάνα εἴτε ἡ ἰδία ἐδηλητηρίασεν ἑαυτὴν εἴτε ἐδηλητηριάσθη ὑπ' ἄλλων, καὶ ὅτι ἡ ὑπόθεσις ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῇ . . . .

Ὁ Φουστὼφ προςήλωσεν ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀφθαλμούς του.

— Καὶ τί 'μποροῦσε νὰ γίνῃ; εἶπε βραδέως μέν, ἀλλὰ πλατέως ἀνοίγων τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἴσως θὰ ἦτο πολὺ χειρότερον — ἂν — ἂν ἡ ὑπόθεσις ἐγίνετο γνωστή. Ἤθελον ἀρνηθῇ νὰ τὴν κηδεύσωσι. Πρέπει νὰ τ' ἀφήσωμεν ἔτση.

Ἡ ἄλλως λίαν ὀρθὴ αὐτὴ σκέψις δὲν εἶχε μοὶ ἐπέλθει εἰς τὸν νοῦν. Τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τοῦ φίλου μου ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενον καὶ ἐπικρατοῦν καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην.

— Πότε . . . πότε γίνεται ἡ κηδεία; ἠρώτησε.

— Αὔριον.

— Θὰ ὑπάγῃς;

— Ναί.

— Εἰς τὸ σπητι ἢ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν;

— Καὶ εἰς τὸ σπῆτι καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸ νεκροταφεῖον.

— Ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ ἔλθω. Δὲν 'μπορῶ, δὲν 'μπορῶ, ἐψιθύρισεν ὁ Φουστὼφ καταληφθεὶς πάλιν ὑπὸ λυγμῶν. Καὶ τὴν πρωΐαν τὰς ἰδίας λέξεις εἶπον εἶχεν ἐκραγῆ εἰς δάκρυα. Ἔκαμα τὴν παρατήρησιν, ὅτι τὸ τοιοῦτο συμβαίνει πολὺ συχνὰ εἰς τὰ δάκρυα, ὡςὰν τρόπον τινὰ ὡρισμέναι τινὲς καὶ ὡς ἐπὶ τὲ πλεῖστον ἀσήμαντοι λέξεις — ἀκριβῶς ὅμως αὐταὶ αἱ λέξεις καὶ ὄχι ἄλλαι — νὰ ἔχωσι τὴν δύναμιν ν' ἀνοίγωσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν πηγὴν τῶν δακρύων, νὰ τὸν συγκινῶσι καὶ ν' ἀφυπνίζωσιν ἐν αὐτῷ αἰσθήματα πρὸς ξένον καὶ ἴδιον ἄλγος. — Ἐνθυμοῦμαι ὅτι χωρυτή τις μοὶ διηγεῖτό ποτε τὸν αἰφνίδιον θάνατον τῆς θυγατρός της, δὲν ἠδυνήθη δὲ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν διήγησίν της ἅμα ἔφθασεν εἰς τὰς ἑξῆς λέξεις: — Ἐγὼ τῆς ἔλεγα — Θέκλα, τί ἔχεις; Καὶ αὐτὴ μοῦ εἶπε· — Μητέρα, ποῦ ἔχει τὸ ἅλας . . . τὸ ἅλας . . . τὸ ἅ . . . λα . . . ας." Εἰς τὴν λέξιν „ἅλας" ἤρχισε πικρῶς νὰ κλαίῃ.

Ἀλλὰ καθὼς τὴν πρωΐαν, οὕτω καὶ τώρα πολὺ ὀλίγον μὲ συνεκίνησαν τὰ δάκρυα τοῦ Φουστώφ. Δὲν τὸ ἐχώρει ὁ νοῦς μου πῶς κατώρθονε νὰ μὴ μ' ἐρωτήσῃ, ἂν ἡ Σουσσάνα ἀφῆκέ τι δι' αὐτόν. Ἐν γένει ἑ ἔρως των μοὶ ἦτον αἴνιγμα . . . . καὶ αἴνιγμα ἔμεινε δι' ἐμὲ μέχρι τῆς σήμερον.

Ἀφ' οὗ ἐπὶ δέκα περίπου λεπτὰ ἔκλαυσεν, ὁ Φουστὼφ ἠγέρθη, ἐξηπλώθη ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, ἔστρεψε τὸ πρόςωπον πρὸς τὸν τοῖχον καὶ ἔμεινεν οὕτως ἐξηπλωμένος καὶ ἀκίνητος. Ἀνέμεινα ὀλίγας στιγμάς. Ὅτε ὅμως εἶδον, ὅτι δὲν ἐκινεῖτο, οὔτε εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου ἔδιδεν ἀπάντησιν, ἀπεμακρύνθην.

Ἴσως ἀδίκως τὸν καθιστῶ ἔνοχον, ἀλλ' ὅμως ἰσχυρὰς ἔχω ὑπονοίας ὅτι εἶχεν ἀποκοιμηθῆ. Ἄλλως δὲ τοῦτο πάλιν δὲν εἶνε ἀρκετὸν ν' ἀποδείξῃ, ὅτι δὲν εἶχε κἀνὲν αἴσθημα περὶ θλίψεως καὶ ὀδύνης, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἦτο τοιουτοτρόπως κατεσκευασμένος ὑπὸ τῆς φύσεως, ὥςτε νὰ μὴ δύναται νὰ ὑποστῇ ἐπὶ μακρὸν ἀλγεινὰ αἰσθήματα. Ἡ κρᾶσίς του δὲ ἦτο καὶ παραπολὺ ὁμαλή!

XXVI.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἀκριβῶς τῇ ἑνδεκάτῃ ὥρᾳ ἔφθασα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ῥάτς. Λεπταὶ χιόνες νιφάδες ἔπιπτον ἐκ τῶν χαμηλωμένων νεφῶν. Τὸ ψῦχος ἐμετριάζετο ὁλονέν, διότι ἤρχισαν νὰ τήκωνται οἱ πάγοι, ἐν τούτοις δυςάρεστοι, ὀξεῖαι πνοαὶ διέσχιζον τὸν ἀέρα. Ἦτο λαμπρὸς μαρτιάτικος καιρὸς καὶ ἐφαίνετο ἐξαιρετικῶς κατάλληλος εἰς κρυολογήματα. Συνήντησα τὸν κύριον Ῥὰτς ἐπὶ τῆς ἔξω κλίμακος τῆς οἰκίας του. Ἐνδεδυμένος μέλαν φράκον καὶ φέρων ταινίαν πένθους καὶ ἀσκεπής, ἐφαίνετο ὅτι ἦτο παραπολὺ ἀπηςχολημένος, ἐκίνει τὰς χεῖρας ἀδιακόπως, ἔκρουε τὰ ἰσχία του καὶ ἐφώνει ὁτὲ μὲν πρὸς τὸ μέρος τοῦ οἴκου, ὁτὲ δὲ πρὸς τὴν ὁδόν, ὅπου ἵστατο ἡ νεκρικὴ ἅμαξα καὶ δύο ἄλλαι ὄπισθεν αὐτῆς. Παρὰ τὴν ἅμαξαν ἵσταντο περιμένοντες τέσσαρες στρατιῶται, φέροντες μέλανας μανδύας καὶ πίλους πένθους ἐπὶ τοῦ ἐρυτιδωμένου μετώπου των, καὶ διὰ τῶν ἀκτηρίδων τῶν μὴ ἀναφθεισῶν εἰςέτι λαμπάδων των ἔκαμνον, εἰς σκέψεις βεβυθισμένοι, διαφόρους ὁπὰς εἰς τὴν ἀραιὰν χιόνα. Ἡ φαιὰ κόμη τοῦ κυρίου Ῥάτς, ἥτις ἐφαίνετο ἔχουσα σχῆμα καὶ συγχρόνως λειτουργίαν πίλου, ἀνυψοῦτο ὑπεράνω τοῦ ἐρυθροῦ προςώπου καὶ ἡ φωνή του, ἡ μεταλλικὴ ἐκείνη φωνή, πολλάκις διεκόπτετο ὡς ἐκ τῆς πολλῆς ταλαιπωρίας.

— Ποῦ μένουν λοιπὸν οἱ κλάδοι; Φέρτε κλάδους πεύκης καὶ ἐλάτης! ἐφώνει. Ἀμέσως θὰ βγάλουν τὸ φέρετρο! . . . . κλάδους ἐλάτης! Σκορπίσατε κλάδους! ἐφώνησεν ἅπαξ ἔτι καὶ ὥρμησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Καὶ ἐν τούτοις ἐγὼ μεθ' ὅλην μου τὴν ἀκρίβειαν πολὺ ἀργὰ ἔρχον φθάσει· ὁ κύριος Ῥὰτς τὸ ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπιταχύνῃ ὅσον ἦτο δυνατὸν τὸ πρᾶγμα. Ἡ νεκρώσιμος τελετὴ εἶχεν ἤδη περατωθῆ. Οἱ ἱερεῖς — ὧν ὁ μὲν ἔφερε καλυμαύχιον, ὁ δέ, ὁ καὶ νεώτερος, εἶχεν ἐπιμελῶς κτενίσει καὶ δι' ἐλαίου ἀλείψει τὴν κόμην του — ἐφάνησαν ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην πρὸ τῆς κλίμακος τῆς οἰκίας. Μετ' ὀλίγον ἐδείχθη ἐπίσης καὶ τὸ φέρετρον. Ἐβάσταζον αὐτὸ ὁ ἁμαξηλάτης, δύο ὑπηρέται καὶ ὁ ὑδροφόρος. Ὁ κύριος Ῥὰτς ἐπορεύετο ὄπισθεν τοῦ φερέτρου καὶ θέσας τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων του ἐπὶ τοῦ στεγάσματός του ἐπανελάμβανεν ἀδιακόπως: „ἀγάλια, ἀγάλια!" Μὲ κλονούμενα βήματα τὸν ἠκολούθει ἡ σύζυγός του, μελανειμονοῦσα καὶ περικυκλουμένη ὑπὸ τῶν τέκνων της. Τὴν ὀπισθοφυλακὴν ἐσχημάτιζεν ὁ Βίκτωρ, φέρων καινουργῆ στρατιωτικὴν στολὴν καὶ κυματίζουσαν ταινίαν πένθους εἰς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους. Οἱ

φορεῖς ἐναπέθηκαν τὸ φέρετρον ἐν τῇ νεκρικῇ ἁμάξῃ, οἱ δὲ στρατιῶται ἤναψαν τὰς λαμπάδας. Μία ἐπαΐτις, κατὰ τύχην τὴν στιγμὴν ἐκείνην διαβαίνουσα ἐκεῖθεν, ἐξερράγη εἰς θρήνους, ἐν ᾧ οἱ ψάλται ἤρχισαν νὰ ψάλλωσι τὰ νεκρώσιμα τροπάρια. Αἱ νιφάδες τῆς χιόνος ἔπιπτον ἤδη πυκνότεραι καὶ ἤρχισαν νὰ περικαλύπτωσι τὰ πάντα διὰ „λευκοῦ πέπλου". Ὁ κύριος Ῥάτς ἐφώνησεν: „Ἐμπρὸς μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ!" καὶ ἡ πομπὴ ἐτέθη εἰς κίνησιν.

[*Κατὰ τὸν Τουφγένιεφ.*] (*Ἕπεται τὸ τέλος.*)

ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΚΗΣ.

(*τέλος*).

II.

Ἡ μηχανὴ τοῦ Besnier.

Ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐξητάσαμεν διὰ μακρῶν τὰς διαφόρους φάσεις, ἃς ἔλαβον ἐν διαστήματι ἑνὸς αἰῶνος καὶ ἐπέκεινα αἱ προσπάθειαι τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπως καταστήσῃ τὰς αἰθερίους χώρας βατὰς εἰς τὸ ἄπτερον καὶ δυσκίνητον σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, εἴπομεν δέ, ὅτι τὸν πρῶτον θρίαμβον κατήγαγον οἱ ἀνθρώπινοι οὗτοι ἀγῶνες περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἡ μηχανὴ τῶν ἀδελφῶν Μογκολφιέρων ἤρθη εἰς τὰ ὕψη καὶ διασχίσασα τὸν αἰθέρα κατεβίβασεν αὖθις τοὺς γενναίους ἀεροπόρους ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους. Ἐν τούτοις, κυρίως εἰπεῖν, ἔτι παλαιοτέραν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αἱ προσπάθειαι τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἐφεύρεσιν ἀεροκινήτου μηχανήματος, ἐκπληροῦμεν δὲ ἐνταῦθα καθῆκον πρὸς τοὺς ἀναγνώστας μας συμπληροῦντες τὰ προηγουμένως ἐκτεθέντα διὰ τῆς ἀναγραφῆς τῶν σπουδαιοτέρων ἀεροναυτικῶν ἀποπειρῶν, αἵτινες ἐγένοντο κατὰ καιροὺς ὑπὸ διαφόρων τολμηρῶν καὶ ῥιψοκινδύνων μηχανικῶν. Πρὸς τοῦτο δανειζόμεθα τὰς πληροφορίας τοῦ διασήμου γάλλου ἀεροναύτου G. Tissandier, δημοσιεύσαντος ἐπ' ἐσχάτων ἀξιανάγνωστον πραγματείαν, ἐξ ἧς μανθάνομεν ὅτι καὶ κατὰ τοὺς προηγουμένους αἰῶνας δὲν ἦσαν σπάνιοι οἱ „ἱπτάμενοι" ἄνθρωποι καὶ οἱ ἐφευρέται ἱπταμένων μηχανῶν, ἂν καὶ ἡ τύχη των ποσῶς δὲν διέφερε τῆς τῶν νεωτέρων σχεδιαστῶν διαφόρων ἀεροστάτων, ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ἐξεθέσαμεν.

Καὶ κατὰ πρῶτον ὁ Tissandier ἀναφέρει ἄνθρωπον ἱπτάμενον, οὗτινος ἡ εἰκών, δημοσιευθεῖσα κατὰ πρῶτον ἐν τῷ „Journal des Sçavans" τῆς 12. Δεκεμβρίου 1678, ἀναδημοσιεύεται ἤδη καὶ ὑφ' ἡμῶν. Τὸ ἁπλούστατον τοῦτο κατασκεύασμα ἐφευρέθη ὑπό τινος Besnier καὶ συνίσταται ἐκ τεσσάρων πτερύγων ἐκ λεπτῆς μετάξης (ταυτᾶ), ABCD, αἵτινες τίθενται εἰς κίνησιν ἐν μέρει μὲν διὰ τῶν χειρῶν, ἐν μέρει δὲ καὶ διὰ τῶν ποδῶν τῇ βοηθείᾳ τῶν εἰς αὐτοὺς προσδεδεμένων σχοινίων (EF). Ὁ ἐφευρὼν τὴν μηχανὴν ταύτην διετείνετο, ὅτι εἶχε κατορθώσει δυνάμει τῆς μηχανῆς του αὐτῆς νὰ καταπετάσῃ πρῶτον μὲν ἀπὸ μιᾶς τραπέζης, κατόπιν ἀπὸ τοῦ παραθύρου χαμηλῆς τινος οἰκίας καὶ ἔπειτα ἀπὸ τῆς στέγης ἑνὸς σιτοβολῶνος.

Ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔχῃ, τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἡμῖν ὀλίγον δύσκολον νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ μέσου τοῦ πραγματικοῦ πενιχροτάτου τούτου πτητικοῦ ἐργαλείου, δυσπίστως δὲ θὰ σείσωσι τὰς κεφαλάς των καὶ οἱ μηχανικοὶ τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐν ᾧ ἄλλως παρίσταται ἡμῖν ἡ ὑπόθεσις ὅσον ἀφορᾷ πρὸς τὸν „Ἱπτάμενον ἄνθρωπον" (Homo volans) τῆς δευτέρας ἡμῶν εἰκόνος. Την εἰκόνα ταύτην εὕρομεν ἔν τινι συγγράμματι τοῦ Φαύστου Berangio, δημοσιευθέντι κατὰ τὸ ἔτος 1617 ἐν Βενετίᾳ. Πᾶς τις παρατηρεῖ ἐνταῦθα ἐκ πρώτης ὄψεως, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ μηχανὴ δὲν εἶνε προωρισμένη νὰ αἴρεται εἰς τὰ ὕψη, συναποφέρουσα μεθ' ἑαυτῆς καὶ ἀνθρώπους καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, ἀλλ' ὅτι εἶνε ἁπλοῦν ἀλεξίπτωτον, ὡς τοιοῦτον δὲ τὸ συνιστᾷ ἡμῖν καὶ ἡ ἐν τῷ συγγράμματι συνοδεύουσα αὐτὸ λεπτομερὴς περιγραφή: „Τῇ βοηθείᾳ τετραγώνου πανίου ἐντεταμένου ἐπὶ ξυλίνου περιθωρίου, ἀπὸ τῶν γωνιῶν τοῦ ὁποίου κρέμανται τέσσαρα σχοινία δύναται ὁ ἄνθρωπος ἀκινδύνως νὰ καταπηδήσῃ ἀφ' ἑνὸς πύργου ἢ ἀπό τινος ἄλλου ἀποκρήμνου ὑψώματος", μᾶς λέγει ὁ συγγραφεύς· „ἐὰν δ' ἐπικρατῇ νηνεμία, προςθέτει, ἡ κατάπτωσις τοῦ ἀνθρώπου μαζῆ μὲ τὴν μηχανὴν ταύτην ἀρκεῖ νὰ παραγάγῃ ἄνεμον, πιέζοντα κάτωθεν τὸ πανίον καὶ παρακωλύοντα τὴν ὁρμητικὴν τοῦ κατερχομένου πτῶσιν". Περὶ τοῦ ἀλεξιπτώτου καὶ τῶν διαφόρων αὐτοῦ τροποποιήσεων εἶχε προηγουμένως ἀσχοληθῆ καὶ ὁ ἐπιφανὴς ζωγράφος τῆς Ἰταλίας Λεονάρδος da Vinci καὶ εἶχεν ἐκδώσει περὶ τοῦ ζητήματος τούτου χρήσιμα καὶ σπουδαῖα συγγράμματα, ἀλλ' ἀτυχῶς ὁ χρόνος κατέστησε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τῶν ἔργων τοῦ Berangio καὶ τῶν μελετῶν τοῦ da Vinci ἐπιλήσμονας, ἕως οὗ μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου ὁ Garnerin παρῆλθεν εἰς μέσον καὶ ἐσφετερίσθη, οὕτως εἰπεῖν, τὴν τιμὴν τῆς ἐφευρέσεως τοῦ ἀλεξιπτώτου.

Ἀλλὰ τῆς μεγίστης ἡμῶν προςοχῆς ἀξία εἶνε ἡ τρίτη τῶν ἐνταῦθα παρατιθεμένων εἰκόνων, ἐν ᾗ βλέπομεν ἀποτετυπωμένον τὸ πρῶτον σχέδιον τοῦ μετέπειτα τόσον ποικιλομόρφου καταστάντος ἀεροστάτου. Τὸ πρῶτον τοῦτο δοκίμιον περὶ τὴν ἀεροναυτικὴν χρεωστεῖ ὁ κόσμος τῷ Ἰησουΐτῃ Λάνᾳ, ὅςτις ἔν τινι συγγράμματί του, δημοσιευθέντι τῷ 1670, συμπεριέλαβε καὶ ἓν κεφάλαιον, φέρον τὸν ἑξῆς τίτλον: „Πῶς δύναταί τις νὰ κατασκευάσῃ πλοῖον ὑψούμενον εἰς τὸν ἀέρα καὶ δυνάμενον νὰ κινηθῇ τῇ βοηθείᾳ κωπῶν καὶ ἱστίων." Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶνε τὴν σήμερον σπανιώτατον, ὁ δὲ Tissandier ἐπὶ δεκαπενταετίαν ὅλην ἀνεζήτει αὐτὸ ματαίως εἰς ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰς βιβλιοθήκας τοῦ κόσμου.

Τὸ ἀερόστατον τοῦ Λάνα αἴρεται εἰς τὸν ἀέρα, ὡς βλέπομεν ἐν τῇ εἰκόνι, διὰ τεσσάρων κενῶν σφαιρῶν (ABCD). Ἑκάστη τῶν σφαιρῶν τούτων εἶνε κατεσκευασμένη ἐκ λεπτοῦ σιδηροῦ ἢ χαλκοῦ ἐλάσματος καὶ ἐκβάλλει εἰς σωλῆνα, ἔχοντα 32 τοὐλάχιστον ποδῶν μῆκος (παρβλ. BC ἐν III) καὶ φέροντα ἐν B μίαν στρόφιγγα. Ἐν πρώτοις ἡ σφαῖρα αὕτη A πληροῦται δι' ὕδατος καὶ κλείεται ἡ στρόφιγξ ὡς καὶ τὸ ἄνοιγμα C, εἶτα ἀνατρέπεται τὸ ὅλον, ὡς φαίνεται ἐν V, καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σωλῆνος ἐμβυθίζεται εἰς ἀγγεῖον πλῆρες ὕδατος, μεθ' ὃ τελευταῖον ἀνοίγεται πάλιν ἡ στρόφιγξ. Τὸ ὕδωρ εἶνε ἐλεύθερον ἤδη νὰ ἐκρεύσῃ τῆς σφαίρας καὶ ν' ἀφήσῃ κατόπιν του τὸν χῶρον κενόν. Ὁ Λάνας λοιπὸν εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ πιστεύῃ, ὅτι αἱ διάκενοι αὐταὶ σφαῖραι ἤρκουν νὰ ἐγείρωσιν εἰς τὰ ὕψη τό τε σκάφος καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἐπιβάτας, μὴ γινώσκων, ὡς φαίνεται, ὅτι τὸ τόσον εὐφυῶς ἐπινοηθὲν σχέδιόν του ἦτον ἀνεκτέλεστον διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι ἡ ἔξωθεν πίεσις τοῦ ἀέρος θὰ κατεσυνέθλιβε τὰς λεπτὰς τῶν σφαιρῶν του παρειάς. Λίαν ὅμως ἀξιοσημείωτος εἶνε μία παρατήρησις τοῦ θεοσεβοῦς τούτου λειτουργοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ ἐκφράζει τὴν εὐχήν, ὅπως μή ποτε ἐπιτρέψῃ ὁ Θεὸς νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἰδέα του αὕτη — καὶ τοῦτο ἕνεκα τῆς ἐπικινδύνου ἀνατροπῆς, ἣν ἤθελεν ἐπιφέρει ἡ ἀεροπορία εἰς τὸν βίον τῶν λαῶν τῆς ὑφηλίου!

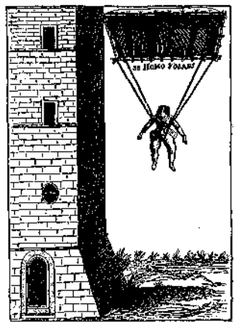

Τὸ ἀλεξίπτωτον τοῦ Βεράντζιο.

Ἀλλ' ὁ κόσμος ἐμφορεῖται τὴν σήμερον ὑπὸ ἄλλων ἰδεῶν, καὶ τὸ ἁπλοῦν τοῦτο τοῦ Ἰησουΐτου σχέδιον ἐπραγματοποιήθη, ἡ δὲ ἀεροπλοΐα ἀποτελεῖ ἕνα τῶν ἐκπρεπεστέρων σκοπῶν τῆς νεωτέρας μηχανικῆς, οὗ ἡ ἐπίτευξις ἀντὶ βλάβης νέαν εὐλογίαν καὶ ὠφέλειαν θέλει ἐπιφέρει εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν ἡμετέρων χρόνων.

Πῶς δ' ἐπραγματοποιήθη τὸ ὄνειρον τοῦτο τῶν παρελθόντων αἰώνων, θὰ τὸ καταδείξωσιν αἱ ἑξῆς γραμμαί. Πρὸ ὀλίγου χρόνου διεδόθη ἀπὸ τῆς Γαλλίας ἀνὰ τὸν κόσμον σύμπαντα ἡ ἀπροςδόκητος εἴδησις, ὅτι τὸ δύσκολον τοῦτο αἴνιγμα, τὸ ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους μάτην ἀγωνίζετο νὰ λύσῃ ἡ ἀνθρωπότης, ἐλύθη ἐπὶ τέλους καὶ ὅτι ὁ πεπερασμένος νοῦς τῶν θνητῶν κατώρθωσε νὰ γίνῃ αὐθαίρετος κύριος καὶ τῶν αἰθερίων ὠκεανῶν.

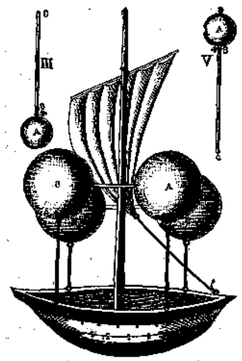

Τὸ ἀεροκίνητον τοῦ Λάνα.

Καὶ πραγματικῶς τῇ 9. Αὐγούστου τοῦ παρελθόντος ἔτους (1885) ἤρθη ἀπὸ τῆς πεδιάδος τῆς γαλλικῆς πόλεως Meudon ἀεροκίνητον, ἔχον σχῆμα ὑπερμεγέθους σιγάρου, ἤρχισεν, ἀνελθὸν εἰς μέγα ὕψος, νὰ κινῆται πρὸς τὸ χωρίον Villacoublay, περιέγραψεν ἐνταῦθα μεγαλοπρεπῶς μέγαν κύκλον καί, τούτου γενομένου, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὸν ἀφ' οὗ ὡρμήθη τόπον μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἀκριβείας. Τὸ γεγονὸς τοῦτο, πολλάκις ἐπαναληφθέν, ἀπέδειξεν ὅτι ὁ ἀεροναύτης κατώρθωσεν οὐ μόνον νὰ διασχίσῃ τὴν ἐναντίαν τοῦ ἀνέμου φοράν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τόπον, ἀφ' οὗ ἤρθη εἰς τὸν ἀέρα. Ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐξεθέσαμεν ἐν ὀλίγοις ὅλα τὰ μέχρις ἐσχάτων τῶν χρόνων γενόμενα πειράματα τῶν διαφόρων ἀεροναυτῶν, εἴδομεν δέ, ὅτι πάντα ταῦτα, ὅσον εὐφυῶς καὶ ἂν ἐξετελοῦντο καὶ ἐσχεδιάζοντο ἐπὶ τοῦ χάρτου, πάλιν ὅμως εἶχον τόσας ἀτελείας, ὥςτε νὰ μὴ ὑπάρχῃ ποτέ καὶ ἡ ἐλαχίστη ἐλπὶς περὶ οἱαςδήποτε χρησίμου πραγματοποιήσεως αὐτῶν.

Τὸ ζήτημα ὅμως εἰςῆλθεν εἰς νέον στάδιον διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος Γάστωνος Tissandier καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλβέρτου, οἵτινες ἐν ταῖς δοκιμαῖς των ὡς ὠστικὴν δύναμιν μετεχειρίσθησαν τὸν ἠλεκτρισμόν. Δι' αὐτοῦ κατώρθωσαν μὲν νὰ δώσωσιν εἰς τὸ „ἠλεκτρικὸν ἀερόστατόν" των ἰδίαν ταχύτητα 3 μέτρων ἀνὰ πᾶν δευτερόλεπτον, ἀλλ' ὁπωσδήποτε πάλιν δὲν ἠδύναντο διὰ τόσον σμικρᾶς δυνάμεως ν' ἀντιπαλαίσωσι ἔστω καὶ πρὸς τὴν ἐλαφροτάτην πνοὴν τοῦ ἀνέμου. Πεπρωμένον ἦτο, φαίνεται, ὁ στέφανος τῆς δόξης νὰ ἐπιστέψῃ γάλλων ἀξιωματικῶν τὰς κεφαλάς, τῶν κκ. Ρενὰρ καὶ Κρέπς, οἵτινες μετὰ ἐμβριθεῖς καὶ πολυμόχθους ἐρεύνας ἐφεῦρον μίαν ἰδιαζόντως ἐλαφρὰν καὶ ἐν ταὐτῷ δραστηρίως ἐνεργοῦσαν ἠλεκτρικὴν μηχανήν, δυνάμει τῆς ὁποίας παρείχετο εἰς τὸ ἀεροκίνητον ταχύτης μείζων τῆς μέχρι τοῦδε συνήθους. Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι μετὰ τὴν πρώτην καὶ τελείως ἐπιτυχῆ τοῦ πειράματός των ἐκτέλεσιν ἐπεχείρησαν καὶ ἕτερα, καθ' ἃ ἀπέδειξαν, ὅτι πραγματικῶς δὲν εἶχον ἀναλάβει ματαίως καὶ ἀγόνως τὸ μέγα καὶ ἐπίμοχθον ἔργον τῆς τελειοποιήσεως τοῦ ἀεροστάτου. Δὲν εἶνε δυνατὸν φυσικῶς ν' ἀρνηθῇ τις, ὅτι αἱ συσκευαί των δὲν εἶχον καί τινας, μικρὰς ἄλλως καὶ ἐπιδεκτικὰς ἐπανορθώσεως, ἐλλείψεις, ἀλλ' ἐν γένει εἶνε ἐπίσης φυσικὸν καὶ ὄχι ἀδύνατον, ὅτι καὶ ταύτας θὰ δυνηθῶσι ν' ἀναπληρώσωσι καὶ νὰ καταστήσωσι το ἔργον των τελειότατον ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις.

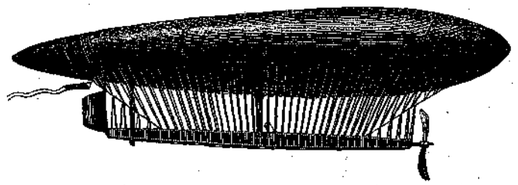

Τὸ τέλειον ἀεροκίνητον τῶν κκ. Ρενὰρ καὶ Κρέπς.

Περὶ τοῦ νέου τούτου ἀεροκινήτου κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀξιωματικῶν Κρὲπς καὶ Ῥενὰρ γινώσκομεν, ὅτι ἔχει μῆκος 50,42 καὶ πλάτος 8,40 μέτρων, καὶ ὅτι ἡ ἐν τῇ σκάφῃ ἢ λέμβῳ τοποθετημένη ἠλεκτροδυναμικὴ μηχανὴ παράγει δύναμιν 9 περίπου ἵππων. Τὸ ὁλικὸν βάρος τοῦ ἀεροστάτου συνυπολογιζομένου καὶ τοῦ τῶν ἐπιβατῶν δὲν πρέπει νὰ ἦνε μεγαλείτερον τῶν 2000 χιλιογράμμων. Ἐν τῇ παρατεθειμένῃ εἰκόνι βλέπομεν δεξιόθεν τῆς λέμβου τοῦ ἀεροστάτου τὴν ἐναέριον ἕλικα, ἀριστερόθεν δὲ φαίνεται προεκβάλλον ὑπὸ τὴν ταινιοειδῆ σημαίαν τὸ πηδάλιον. Περισσοτέρας λεπτομερείας περὶ τῆς ἐσωτερικῆς διασκευῆς καὶ λειτουργίας τοῦ μηχανήματος τούτου δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ μεταδώσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, καὶ τοῦτο διότι οἱ ῥηθέντες ἐφευρέται καὶ κατασκευασταὶ ἕνεκα ἰδίων λόγων ἠρνήθησαν μέχρι τοῦδε νὰ καταστήσωσιν αὐτὰς γνωστὰς εἰς τὸν κόσμον. Ἡ ἄλλως δεδικαιολογημένη καὶ σεβαστὴ αὐτὴ ἐχεμύθεια ἀφαιρεῖ μὲν τὸν λοιπὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ σχηματίσῃ καὶ νὰ ἐκφέρῃ μίαν οἱανδήποτε θετικὴν καὶ ἀσφαλῆ κρίσιν περὶ τῆς πραγματικῆς ἀξίας καὶ σπουδαιότητος τοῦ ἐφευρήματος τούτου, δὲν παρεμποδίζει ὅμως ἡμᾶς τοῦ νὰ ἀπονείμωμεν εἰς τοὺς φιλοπόνους καὶ νοήμονας γάλλους τὸν δίκαιον ἔπαινον καὶ νὰ ἐπευχηθῶμεν αὐτοῖς εἰς τὸ μέλλον μεγαλείτερα κατορθώματα ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Εἰς τὰς ἀκολούθους γραμμὰς προτάσσομεν ἐν εἴδει εἰςαγωγῆς τὴν ἀρχὴν τοῦ προλόγου τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος: „εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ λείψωσιν ἄνθρωποι, οἵτινες θὰ εὕρωσιν ἀπαρέσκειαν εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν γραμμῶν τούτων καὶ δὲν θὰ θεωρήσωσιν αὐτὸ σπουδαῖον καὶ σημαντικόν, ἀλλὰ κατ' οὐδένα τρόπον δύνανται νὰ δικαιολογηθῶσι, διότι ἐν τῇ φύσει καὶ τῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου πᾶν, καὶ τὸ παραμικρόν, ἀντικείμενον πρέπει νὰ κινῇ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν προςοχήν μας. Δὲν ἔχομεν τὴν ἀξίωσιν ν' ἀποφανθῶμεν ἡμεῖς, ἂν πραγματικῶς ἦνε ἀντάξιον τοῦ ἀνθρώπου νὰ καταναλίσκῃ τὸν βίον του ἀσχολούμενος περὶ τὰ μικρά, γινώσκομεν ὅμως ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι οὐκ ὀλίγοι ἄνθρωποι ἔγιναν ἐπίσημοι καὶ ὀνομαστοί, διότι ἀφιέρωσαν τὴν ζωήν των εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐξέτασιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς φύσεως. Ἐκ τῶν ἱστορικῶν δὲ τούτων παραδόσεων ἐπιθυμοῦμεν νὰ μεταδώσωμέν τινας εἰς τοὺς ἡμετέρους Ἀναγνώστας, πιστεύοντες ὅτι εἶνε ἄξιαι τῆς προςοχῆς καὶ τῆς περιεργείας των.

Ὁ Κλελιανὸς διηγεῖται περί τινος ἀνθρώπου γράψαντος ἓν δίστιχον διὰ χρυσῶν γραμμάτων τόσον μικρῶν, ὥςτε ἠδύνατο νὰ τὸ θέσῃ εἰς τὸν φλοιὸν ἑνὸς κόκκου σίτου. Ἐν τῷ ἑβδόμῳ βιβλίῳ (Κεφ. 21) τῆς φυσικῆς του ἱστορίας Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος λέγει, ὅτι ὁ Κικέρων εἶδεν ὅλην τὴν Ἰλιάδα γεγραμμένην ἐπὶ περγαμηνοῦ χάρτου, ὅςτις ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τόπον ἐντὸς κελύφους καρύου. Πολλοὶ τῶν μεταγενεστέρων δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσωσιν εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ Πλινίου, ἐπειδὴ ἡ Ἰλιάς, ὡς γνωστόν, περιέχει 15,686 στίχους. Σοφός τις ἐπίσκοπος τῆς Γαλλίας ἔπεισεν ἡμέραν τινὰ περὶ τοῦ δυνατοῦ τοῦ μικρολογικοῦ τούτου κατορθώματος τὴν ἐπίσης ἀπιστοῦσαν βασίλισσαν Μαρίαν Λετσίνσκαν, δείξας ὅτι φύλλον λεπτοτάτου χάρτου 10 δακτύλων ὕψους καὶ 8 δακτ. πλάτους ἠδύνατο νὰ τοποθετηθῇ ἐντὸς κελύφους καρύου, καὶ ὅτι ἐφ' ἑκατέρας πλευρᾶς τοῦ φύλλου τούτου διὰ λεπτῆς γραφίδος ἠδύναντο νὰ γραφῶσιν 7812 στίχοι, ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ 15,624 στίχοι, σχεδὸν ὅσοι περιέχονται καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι.

Ἐν τῷ λεγομ. νομισματικῷ Μουσείῳ τῆς πόλεως **Worms** ὑπάρχουσι διάφορα μικροκαλλιγραφικὰ ἔργα Θωμᾶ τινος, ὅςτις, γεννηθεὶς ἄνευ χειρῶν, ἔγραφε διὰ τῶν ποδῶν καὶ ἐζωγράφει μικρογραφίας „ἐξαισίας λεπτότητος". Ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης εὑρίσκεται χειρόγραφον, συνιστάμενον ἐξ ἑνὸς μόνον φύλλου χάρτου, ἔχοντος ὕψος 18½ καὶ πλάτος 16 δακτύλων, ἐφ' οὗ ἐπιμελής τις Ἰουδαῖος ἔγραφε πέντε βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἤτοι τὸ βιβλίον τῆς Ῥοὺθ γερμανιστί, τὸν Ἐκκλησιαστὴν τοῦ Σολομῶντος ἑβραϊστί, τὸ Ἆσμα τῶν ᾀσμάτων λατινιστί, τὸ βιβλίον τῆς Ἐσθὴρ συριστὶ καὶ τὸ πέμπτον βιβλίον τοῦ Μωϋσέως γαλλιστί. Τὰ γράμματα εἶνε εὐανάγνωστα καὶ δὲν ἀπαιτοῦσι τὴν χρῆσιν μεγεθυντικῶν φακῶν. Κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα ἰταλός τις μοναχὸς ἔγραψε τὸ σύμβολον τῶν Ἀποστόλων καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου τῆς μεγάλης Πέμπτης ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας χάρτου ἰσομεγέθους πρὸς δηνάριον, ἐτιμήθη δὲ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Ε'. καὶ τοῦ πάπα Κλήμεντος τοῦ Ζ'. Ὁ διδάσκαλος τῆς καλλιγραφίας Καρόλου τοῦ Θ'. καὶ Ἐρρίκου τοῦ Γ'. τῆς Γαλλίας ἔγραψε τὸ ἄνω ῥηθὲν Εὐαγγέλιον ἄνευ ἀποκοπῶν ἐπὶ χάρτου, ἔχοντος ἴσον μέγεθος πρὸς ὄνυχα ἑνὸς τῶν μικρῶν δακτύλων του.

Ἐν τῷ Κολλεγίῳ τοῦ **St. Johns** ἐν Ὀξφόρδῃ ὑπάρχει μία σκιαγραφία τῆς κεφαλῆς Καρόλου τοῦ Α'. βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, συντεθειμένη καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ γραμμάτων καὶ μακρόθεν ἔχουσα ὄψιν χαλκογραφήματος. Αἱ γραμμαὶ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ περιλαιμίου ἀποτελοῦνται ἐκ Ψαλμῶν, τοῦ „Πιστεύω" καὶ τοῦ „Πάτερ ἡμῶν". Σοφός τις Γάλλος λέγει: „εἶδον τὴν εἰκόνα τῆς μακαρίτιδος πριγκηπίσσης. Ἐκάθητο ἐντὸς ἁμάξης ἐν μέσῳ πολλῶν ἀλληγορικῶν μορφῶν. Ὅλη ἡ εἰκὼν εἶχε μέγεθος ἑνὸς καὶ ἡμίσεως τετραγωνικοῦ ποδὸς ἐφαίνετο δ' ἀποτελουμένη ἐκ συνήθων γραμμῶν. Ἀλλ' ἐκ τοῦ πλησίον διέκρινέ τις ὅτι αἱ γραμμαὶ αὗται συνέκειντο ἐξ ἀρχικῶν γραμμάτων, λεπτοτάτων καὶ ὡς ἐπὶ χαλκοῦ κεχαραγμένων, ἅτινα ἐν συνόλῳ ἀπετέλουν ἰταλικὸν ἐγκώμιον τῆς ἡγεμονίδος ἐκ πολλῶν χιλιάδων στίχων."

Ἐν ἔτει 1821 ἄγγλος τις, **John Beedle**, ἐστοιχημάτισεν ὅτι ἠδύνατο ἐπὶ ἐπιφανείας ἴσης πρὸς τὴν ἑνὸς διδράχμου νὰ γράψῃ τὸ „Πάτερ ἡμῶν", τὸ „Πιστεύω", τὸν 100 καὶ 134 Ψαλμόν, τὴν ἕκτην, ἑβδόμην καὶ ὀγδόην ἐντολήν. Ἀφ' οὗ ἐκέρδησε τὸ στοίχημα κατώρθωσε νὰ προσθέσῃ κάτωθεν τῶν γραφέντων ὁλόκληρον τὸ ὄνομά του, τὴν ἡμερομηνίαν καὶ τὸ ἔτος.

* * *

Αἱ ἐφημερίδες βρίθουσιν ἄρθρων περὶ τῶν ἀγγλικῶν ἐκλογῶν, αἵτινες μέλλουσι ν' ἀποφασίσωσι περὶ τῆς τύχης τοῦ γλαδστωνείου ὑπουργείου καὶ τῆς πολιτικῆς του, καὶ τὸ κοινὸν παρακολουθεῖ τὴν ἀνέλιξίν των μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος. Εκ του περιστατικοῦ τούτου αφορμὴν λαμβάνοντες, παρέχομεν ἐνταῦθα ὀλίγας πληροφορίας περὶ τῶν ἀγγλικῶν ἐκλογῶν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ὡς μὴ στερουμένας ἱστορικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἐν ἔτει 1786 ὁ Φὼξ καὶ ὁ λόρδος **Hood** εἶχον νικήσει τὸν ὑπουργικὸν ὑποψήφιον σὶρ **Cecil Wray** ἐν τῇ ἐκλογικῇ περιφερείᾳ τοῦ Οὐεστμίνστερ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν ἐν τῷ τμήματι τούτῳ εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα τότε δι' ὅλην τὴν χώραν καὶ τὸ Οὐεστμίνστερ ἐθεωρεῖτο τρόπον τινὰ τὸ κέντρον τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκλογικῶν ἀγώνων. Φυσικὸν ἦτον ἑπομένως, ἂν ὅλα τὰ ἐκλογικὰ τεχνάσματα ἐν τῷ τμήματι τούτῳ εὕρισκον προθύμους μιμητὰς καὶ τοὺς λοιποὺς τῆς χώρας ἐκλογεῖς. Ἐν τῇ ῥηθείσῃ λοιπὸν ἐκλογῇ εἶχε λάβει ἐνεργὸν μέρος καὶ ἓν ἄλλο, τέως ὅλως ἄγνωστον, στοιχεῖον, ἀριστοκράτιδες δηλαδὴ κυρίαι, αἵτινες μετὰ γενναιότητος καὶ ζήλου εἶχον ἐξέλθει εἰς τὴν ἐκλογικὴν πάλιν χάριν τῶν ὑπ' αὐτῶν προστατευομένων. Ἡ περικαλλὴς δούκισσα τοῦ **Devonshire** εἶχεν ἀγωνισθῇ ὡς ἡρωῒς ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς τοῦ εὐνοουμένου της Φώξ, προθύμως δὲ ἔδιδεν εἰς πάντα τὸν θέλοντα νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς ἀμοιβὴν ἓν φίλημα διὰ τῶν κοραλλίνων χειλέων της· τὴν εὐτυχίαν ταύτην ἀπήλαυσε καὶ εἷς σαπωνοποιός, ὅςτις μόνον ἀντὶ τῆς ἀμοιβῆς ταύτης ὑπεσχέθη νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τοῦ Φώξ. Τρία ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν ὀχημάτων της εἶχον τεθῆ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐκλογέων, διὰ νὰ τοὺς μεταφέρωσιν εἰς τὸν τόπον, ἔνθα ἔκειντο αἱ κάλπαι. Ὅτε παρεκάλει κρεωπώλην τινά, ἔχοντα μεγάλην ἐπιρροήν, νὰ δώσῃ τὴν ψῆφόν του ὑπὲρ τοῦ ὑποψηφίου της, διερράγη κατὰ τύχην τὸ κομψότατον πέδιλόν της, οὕτως ὥςτε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὸν πόδα. Ἡ χαριτόβρυτος δούκισσα τὸ ἀπέρριψε ταχέως μακρὰν ἀναφωνοῦσα μετ' ἐνθουσιασμοῦ: „Βλέπετε, γυμνόπους περιπατῶ διὰ νὰ βοηθήσω τὸν φίλον μου!" Συχνάκις ἐπεσκέπτετο τὰς ἐκλογικὰς συνελεύσεις φέρουσα ἀνδρικὰ ἐνδύματα, ἐκάπνιζεν, ἔπινε, συνεζήτει, ὑπέσχετο, ἐκολάκευε, ἠπείλει, ἐτραγῴδει, ἐχόρευε καὶ ἐξέπεμπε μετὰ τῶν ἀτιθάσσων ἐκλογέων ἀγρίας φωνάς, μόνον καὶ μόνον χάριν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀγαπητοῦ της Φώξ. Ἡ δούκισσα ἦτον ἡ ψυχὴ γυναικείου τινὸς συλλόγου, σχηματισθέντος χάριν τῆς ἐκλογῆς τοῦ Φώξ. Αἱ πρῶται Κυρίαι τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας καὶ αἱ περικαλλέσταται ἰδίως ἦσαν μέλη τοῦ σωματείου τούτου. Αἱ δούκισσαι τοῦ **Portland** καὶ **Rutland**, αἱ κόμησσαι τοῦ **Carlisle** καὶ Δέρβυ, αἱ κυρίαι **Beauchamp** καὶ **Duncanon** καὶ πλεῖσται ἄλλαι Ἀφροδίται τοῦ Λονδίνου. Μία ἐξ αὐτῶν εἶχε προςλάβει μεθ' ἑαυτῆς ἐντὸς τοῦ ὀχήματος πολλὰς ῥαπτρίας τοῦ συρμοῦ, αἵτινες διαρκῶς κατεσκεύαζον τιμητικὰς ταινίας διὰ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ λόρδου **Hood**, οὗ τὸ ὄνομα ἦτον ἀναγεγραμμένον παρὰ τὸ τοῦ Φώξ. Ἡ δούκισσα τοῦ Ῥούτλανδ διένεμεν οἰνόπνευμα καὶ ἄλλα ποτὰ εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ ναύτας, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐξώστου τοῦ μεγάρου της αὐτὴ καὶ ὅλαι αἱ φίλαι της ἐχαιρέτων διὰ χειροφιλημάτων καὶ ἀνθέων τοὺς παρερχομένους ἐκλογικοὺς φίλους των. Διὰ τῶν γυναικείων τούτων ἀγώνων ἐπέτυχεν ἐπὶ τέλους ὁ Φώξ. Ἐν τούτοις οἱ σύζυγοι τῶν πολιτικῶν τούτων Ἀμαζόνων δὲν προςεῖδον μετ' ἀδιαφορίας τὰς ἐνεργείας τῶν γυναικῶν των, κατ' ἐκεῖνο δὲ καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος πλεῖστα διαζύγια ἐγένοντο ἕνεκα τῆς παροδικῆς ταύτης ἐκλογικῆς μανίας τῶν ἀριστοκρατίδων τοῦ Λονδίνου.

* * *

Τὸ σωματικὸν μέγεθος τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Ὅλαι αἱ ἀρχαιότεραι πληροφορίαι, ὅσον ἀφορᾷ πρὸς τὸ περίεργον ζήτημα περὶ τοῦ μεγέθους τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν καὶ περὶ τοῦ ποῖον ἐξ αὐτῶν εἶνε κατὰ τὸ σῶμα τὸ μεγαλοπρεπέστερον καὶ ποῖον τὸ μικρότερον, ἦσαν μέχρι τοῦδε λίαν ἀτελεῖς καὶ ἐστηρίζοντο εἰς ἀναξιοπίστους σχεδὸν ὑποθέσεις. Ὁ γάλλος ὅμως ἀνθρωπολόγος Παῦλος Τοπινὰρ κατώρθωσε νὰ συλλέξῃ σπουδαῖον ὑλικὸν πραγματικῶν καταμετρήσεων τοῦ σώματος ἐκ τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τὸ ὁποῖον δημοσιευθὲν φαίνεται ἡμῖν ἄξιον πίστεως περισσότερον παρὰ τὰς προηγουμένας ὑποθέσεις, ἂν καὶ αἱ πληροφορίαι του περιέχουσι καὶ αὐταὶ πολλὰ τὰ κενά, ὡς μὴ ἐμπεριέχουσαι τὰ κυριώτερα ἔθνη τῆς ἡμετέρας ἠπείρου, τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Ἰταλούς. Κατὰ τὰς συγκριτικὰς τοῦ φυσιοδίφου τούτου ἐρεύνας οἱ μεγαλείτεροι ἄνθρωποι τῆς Εὐρώπης εἶνε οἱ Νορβηγοὶ καὶ οἱ Σουηδοὶ καὶ μετὰ τούτους οἱ Σκῶτοι καὶ οἱ Ἄγγλοι, ὧν τὸ ὕψος ὑπερβαίνει τὰ 170 ὑφεκατόμετρα κατὰ μέσον ὅρον. Μετὰ τούτους ἔρχονται οἱ Ἰρλανδοί, οἱ Δανοί, οἱ Βέλγοι καὶ οἱ Γερμανοί, ὧν τὸ σωματικὸν μέγεθος δὲν εἶνε κατώτερον τῶν 165 ὑφεκατομέτρων κατὰ μέσον ὅρον. Κατόπιν ἔρχονται οἱ Ῥῶσσοι, οἱ Ῥωμοῦνοι καὶ οἱ Γάλλοι, μικρότεροι τὸ σῶμα κατὰ 2 ὑφεκατόμετρα τῶν προηγουμένων, εἶτα οἱ Οὔγγροι καὶ οἱ Φιλλανδοὶ ἔχοντες 160 ὑφεκατομ. σωματικὸν ὕψος καὶ τέλος οἱ Λάππωνες, οἱ πυγμαῖοι οὗτοι τῆς Εὐρώπης, εἶνε οἱ μικρότατοι πάντων.

* * *

Ἡ κινεζικὴ κυβέρνησις ἔλαβε, φαίνεται, σταθερὰν ἀπόφασιν να συνδέσῃ τὰς ἀπείρους ἐκτάσεις τοῦ Οὐρανίου Κράτους διὰ σιδηροδρομικῶν τροχιῶν, ὡς δὲ πληροφορούμεθα, κατέθηκεν ἤδη παρά τινι ἄγγλῳ ἐργολάβῳ μεγάλα ποσὰ πρὸς ἀγορὰν τῶν ἀναγκαίων μηχανῶν καὶ ἐργαλείων, μισθώσας δὲ στείλῃ εἰς Κίναν οὐχ ὀλίγους μηχανικοὺς καὶ ἠσκημένους ἐργάτας. Πρὸς τούτοις μεγάλαι καταβάλλονται προςπάθειαι, ὅπως καὶ ὁ κινεζικὸς κλῆρος υἱοθετήσῃ τὰς προθέσεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ συντελέσῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν. Διότι ἐν Κίνᾳ δὲν ὑπάρχουσιν ὡρισμένα νεκροταφεῖα, οἱ δὲ νεκροὶ θάπτονται ὁπουδήποτε θεωρηθῇ ἀρεστὸν εἰς τοὺς συγγενεῖς, εἰς τὰς ὁδούς, ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἢ ἔμπροσθεν τῶν οἰκιῶν. Τὸ μέρος δὲ τοῦτο θεωρεῖται κατόπιν ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον. Ἕνεκα τούτου τὸ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργεῖον τῆς Κίνας ἑτοιμάζει ἤδη προκήρυξιν, καθ' ἣν οἱ τάφοι δέον ν' ἀπομακρυνθῶσι τῶν μερῶν ἐκείνων, δι' ὧν θὰ διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος.

Εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Σινικῆς ἐπεδόθη ἐπίσης ἀναφορὰ ὑπὸ τοῦ πρώην ἀντιβασιλέως Τσώ, συνιστῶσα τὴν στρῶσιν σιδηροδρόμων καθ' ὅλον τὸ κράτος καὶ τὴν ἵδρυσιν ἐκπαιδευτηρίων κατὰ εὐρωπαϊκὸν σύστημα πρὸς μόρφωσιν ἀνεπτυγμένων ἐργατῶν καὶ μηχανικῶν. Εὐτυχῶς παρῆλθε δι' ἡμᾶς ἡ ἐποχὴ ἐκείνη, καθ' ἣν ἤμεθα ἠναγκασμένοι καὶ αὐτοὺς τοὺς Κινέζους νὰ ζηλεύωμεν διὰ τὰς ἐν τῷ πολιτισμῷ καὶ ταῖς πρακτικαῖς ἐπιστήμαις προόδους των!

* * *

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1877 ἡ γαλλικὴ δημοκρατία οὐδέποτε κατώρθωσε να ἐπιφέρῃ ἰσολογισμὸν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων της. Καθ' ἕκαστον ἔτος τὰ ἔσοδα ἐδείκνυον μέγα ἔλλειμμα, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦ ἔτους 1883 ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὑπέρογκον ποσὸν τῶν 1370 ἑκατομμυρ. φράγκων.

* * *

Ἀγροῖκοι καὶ βάναυσοι ἁμαξηλάται ὑπάρχουσιν εἰς ὅλας τὰς χώρας, ὅπου ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς δὲν εὗρεν ἀκόμη τρόπον ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτοὺς διὰ μηχανῶν, ἀλλὰ τὸ παράσημον τῆς ἀγροικίας, ἂν ὑπάρξῃ ποτὲ τοιοῦτον, πρέπει, νομίζομεν, πρῶτος νὰ τὸ λάβῃ ὁ ὑπ' ἀριθμ. 901 ἁμαξηλάτης τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Ὁ πρώην πρωθυπουργὸς τῆς Ἰταλίας Καϊρόλης περιεπάτει πρὸ καιροῦ ἐν συνοδίᾳ δύο βουλευτῶν πρὸ τοῦ Πανθέου, ὅτε αἴφνης ᾐσθάνθη κτύπημα ἐπὶ τῶν νώτων του. Ἡ ὑπ' ἀριθμ. 901 ἅμαξα τόσον βιαίως καὶ ἀδεξίως εἶχε παρέλθει πλησίον του, ὥςτε διὰ τοῦ ῥυμοῦ της εἶχεν ὠθήσει ὁρμητικῶς τὸν γνωστὸν πολιτευτήν. Οὗτος ἐπέπληξεν αὐστηρῶς τὸν ἁμαξηλάτην, ὅςτις χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν ἐπήδησεν ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ διὰ τῆς μάστιγός του ἐπάταξε κατὰ κεφαλῆς τὸν Καϊρόλην. Ὅτι ἐτιμωρήθη αὐστηρῶς ὁ βάναυσος ἁμαξηλάτης οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία.

* * *

Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ θνήσκοντος ἔχουσιν ἐνίοτε τόσην ἀξίαν, ὅσην οὐδ' ὁλόκληρος ἡ βιογραφία του. Δι' αὐτῶν πολλάκις ἐκφράζει τὰ μυχιαίτατα τῆς καρδίας του, καὶ ὅςτις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ βίου του ἐπιτυχῶς κατώρθωσε νὰ φέρῃ τὸ ἔνδυμα τῆς ὑποκρισίας, οὗτος κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου ἀφαιρεῖται τὸ προςωπεῖον . . . ὀφείλει νὰ ἦνε φιλαλήθης, καὶ εἶνε τοιοῦτος χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ. Διὰ τοῦτο αἱ τοιαῦται ἐπιθανάτιοι ἐκφωνήσεις εἶνε πλήρεις ἐννοίας, ἰδοὺ δ' ἐνταῦθα ἐξ αὐτῶν ὀλίγαι τινὲς παρατιθέμεναι:

— Ἐτελείωσεν ἡ κωμῳδία! ἀνέκραξεν ὁ Καῖσαρ Αὔγουστος.

— Εἰς χεῖράς Σου παραδίδωμι τὸ πνεῦμά μου, Κύριε! ὁ Τουρκουάτος Τάσσος.

— Ὅλον μου τὸ βασίλειον δίδω διὰ νὰ ζήσω μόνον ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη! εἶπε ψυχορραγοῦσα ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Ἐλισάβετ.

— Ἀρκεῖ! ἀνεφώνησεν ὁ ἄγγλος φιλόσοφος Λόκιος.

— Αἱ χεῖρές μου εἶνε καθαραὶ αἵματος! Φρειδερῖκος ὁ Ε'.

— Αὐτὸς λοιπὸν εἶνε ὁ θάνατος; Γεώργιος ὁ ΣΤ'. τῆς Ἀγγλίας.

— Ἀφῆστέ με διὰ τελευταίαν φορὰν ἀκόμη ν' ἀκούσω μουσικήν! εἶπεν ὁ Μόζαρτ.

— Ἐλυτρώθην! ὁ Κρομβέλλος.

— Ὅλα εἶνε καλά! ὁ Βάσιγκτων.

— Ἂς ἀποθάνω εἰς τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς! ὁ Μιραβώ.

— Ἔτι καλλίτερα, ἔτι ἡσυχώτερα! ὁ ποιητὴς Σίλλερ.

— Πλεῖον φῶς! ὁ Γκαῖτε.

— Μία στήλη στρατοῦ! ὁ Ναπολέων.

— Ἰδοὺ ἡ στιγμὴ καθ' ἣν πρέπει τις νὰ κοιμηθῇ! ὁ Βύρων.

— Θλῖψέ μου τὴν χεῖρα, φίλε· τώρα ἀποθνήσκω! ὁ Ἀλφιέρης.

— Αἰσθάνομαι ὅτι ἐπανέρχομαι εἰς τὸν ἑαυτόν μου! ὁ Βάλτερ Σκῶτ

— Καλά! ὁ στρατηγὸς Βέλλιγκτων.

Ὁ συγγραφεὺς **Börne** ὀλίγον πρὶν ἡ ἐκπνεύσῃ ἠρωτήθη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ του, τί γεῦσιν εἶχεν εἰς τὸ στόμα του, εἰς ὃ οὗτος ἀπήντησε: — Καμμίαν, ὅπως καὶ ἡ γερμανικὴ φιλολογία.

* * *

Νὰ σοῦ 'πῶ, φίλε μου, ποτὲ δὲν ἐπεθυμοῦσα νὰ εὑρεθῶ ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν ἀρκτικὸ πόλο. Φαντάζεσαι τί θὰ 'πῇ νὰ περιμένῃς 140 ἡμέραις διὰ νὰ φέξῃ; — Τί εὐχαρίστησις ὅμως, τί θεία ἡδονὴ νὰ 'μπορῇς ἐκεῖ νὰ 'πῇς 'στὸν δανειστή σου: „Ἐλᾶτε, ἀγαπητέ μου, αὔριο πρωῒ πρωῒ διὰ νὰ σᾶς πληρώσω!"

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ.

Περίεργός τις παράδοσις περὶ νεανικοῦ ἁμαρτήματος τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ τῶν Ἄγγλων φέρεται εἰς τὴν μνήμην τῶν θαυμαστῶν καὶ εἰς τὰ βιβλία τῶν σχολιαστῶν του. Ὡς ἡ ἡμετέρα εἰκὼν δεικνύει νεαρώτατος ἔτι ὁ Σαίκσπηρ προςάγεται εἰς τὸ δικαστήριον ὡς ἔνοχος παρανόμου ἢ ἐπὶ ξένης γῆς λαθροθηρίας, ἡ δὲ παράδοσις βεβαιοῖ, ὅτι συνελήφθη ὑπὸ τῶν φυλάκων εὐπατρίδου, ἐγκατεστημένου παρὰ τὸ Στράτφορδ καὶ ἔχοντος αὐτόθι ἀπέραντον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του δάσος, καὶ ἐπιπροστίθησιν, ὅτι μόνον διὰ τῆς συνηγορίας τῆς ὡραίας τοῦ δουκὸς θυγατρὸς ἐσώθη ὁ ποιητὴς ἀπὸ βαρυτάτης τιμωρίας. Ἄλλοι ἰσχυρίζονται — διότι καὶ ὑπὸ μεταγενεστέρων ποιητῶν καὶ λογογράφων ἐχρησιμοποιήθη ὁ μῦθος πρὸς ἐγκώμιον τοῦ Σαίκσπηρ — ὅτι δὲν ἴσχυσεν ἡ μεσολάβησις τῆς συμπαθοῦς κόρης καὶ ἐδέησε νὰ δραπετεύσῃ ὁ ἔνοχος ἐκ τῆς πατρίδος του καὶ ν' ἀπέλθῃ εἰς Λονδῖνον. Συμπίπτει δὲ πράγματι ἡ φυγὴ αὕτη ἀπὸ τῆς γενετείρας πρὸς τὴν ἱστορικῶς ἤδη ἀποδεδειγμένην παρουσίαν τοῦ ποιητοῦ ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὅσον ὅμως καὶ ἂν πιστεύσωμεν εἰς τὸ μύθευμα, ἐπιτρέπεται βεβαίως νὰ φρονῶμεν μετὰ τῶν διασημοτέρων βιογράφων του, ὅτι οὐχὶ τόσον ἕνεκα ἐξωτερικῶν ἀφορμῶν, ὅσον ἐκ τῆς ἰδίας τοῦ ὡριμάσαντος ἤδη ποιητοῦ κλίσεως, ὅπως ἀναμιχθῇ εἰς τὸν θόρυβον τοῦ μεγάλου κόσμου, προῆλθεν ἡ εἰς Λονδῖνον ἀποδημία. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἡ τέχνη ὀλίγον ἐνδιαφέρεται διὰ τὰς γνώμας τῶν ἀρχαιοδιφῶν, ἀρκουμένη δ' εἰς τὴν ἀκριβῆ τῆς ἐποχῆς γνῶσιν καὶ ἐκτίμησιν προςδέει τὸν μῦθον, καίπερ φαντασιώδη, εἰς τῆς ἐμπνεύσεως τὰ πτερὰ καὶ παράγει τὸ καλλιτέχνημα.

Ἐν τῇ ἁρμονίᾳ ἀγρίου τῶν κυμάτων ῥόχθου καὶ δυνατῶν τῆς καρδίας παλμῶν ὑπνώττει ὁ γηραιὸς θαλασσοπόρος, ἐνῷ παρ' αὐτὸν μαίνεται ἡ φύσις ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐξεγείρεται εἰς τὰ στήθη τῶν ἐραστῶν. Διπλῆς θυέλλης εἰκὼν ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς μακαριωτέρας γαλήνης θέαμα ἀφ' ἑτέρου εἶνε ἡ ὑπόθεσις τοῦ καλλιτεχνήματος τοῦ γνωστοῦ ἤδη τοῖς Ἀναγνώσταις τῆς *Κλειοῦς* ζωγράφου **Kray**. Τὰ ὄνειρα τοῦ γέροντος ἀναπαριστῶσι πιθανῶς τὰς συνήθεις τοῦ καθημερινοῦ βίου φροντίδας, αἱ δὲ ὀνειροπολήσεις τοῦ νεαροῦ ζεύγους ὑπερίπτανται πάσης ἐπιγείου μερίμνης, καὶ ἐν τῇ ἀντιθέσει ταύτῃ ἀναδεικνύεται ὅλη ἡ χάρις τῆς εἰκόνος. Τὸ ἐλαφρὸν πλοιάριον φέρεται ἀκυβέρνητον ἐπὶ τῶν κυμάτων, ἅτινα σπαράσσονται ἐπὶ τῶν πλευρῶν του, καθ' ὃν τρόπον παρόμοιοι σπαραγμοὶ ἐπαπειλοῦσι νὰ θραύσωσι τὰς καρδίας τῶν ἐρώντων. Οἱ στίχοι τοῦ Βύρωνος:

„Εἶδον θαλασσῶν θυέλλας, εἶδον γυναικῶν τοιαύτας,
Κ' ἐλυπήθην πολὺ πλέον τοὺς ἐρῶντας ἢ τοὺς ναύτας"

δὲν ἁρμόζουσι βεβαίως καθ' ὅλα εἰς τὸ ἄλλως εὔδαιμον τῶν ἐραστῶν ἦχος, ἀλλὰ μέχρι τινος ἑρμηνεύουσι τὴν ἰδέαν τοῦ καλλιτέχνου, παρ' ᾧ ἔμπνευσις καὶ ἐκτέλεσις δὲν ἀδικοῦσιν ἀλλήλας.

ΠΕΡΙΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΕΔΕΜΕΝΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΗΣ „ΚΛΕΙΟΥΣ".

Κατωτέρω ἐκτίθενται καὶ πάλιν οἱ ἤδη ἀναγεγραμμένοι ὅροι (ἐν φυλλαδ. 25, σελ. 11 τοῦ Β΄. τόμου) διὰ τὴν κτῆσιν τῶν περικαλυμμάτων της *Κλειοῦς*, προτάσσομεν δ' ἐνταῦθα σύντομον περιγραφικὴν σύστασιν τοῦ καλλιτεχνήματος τῶν Καταστημάτων Max Baumbach & Comp. κατὰ τὸ παρατεθειμένον πιστὸν τοῦ ἐξωφύλλου ἀπεικόνισμα. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ τούτου οὐδεμιᾶς ἐφείσθη θυσίας, ὅπως καταστήσῃ ἐφάμιλλον τῆς καλλιτεχνικῆς τελειότητος τῆς *Κλειοῦς* καὶ τὴν ἐξωτερικήν αὐτῆς περιβολήν, οὐ μόνον μὴ ὑστεροῦσαν πλέον τῶν ὁμοίων γερμανικῶν, ἀλλα καὶ σπανίζουσαν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνταῦθα, ὅπου καὶ κατὰ πρῶτον προήχθη ἀπό τινος ἡ χρωμολιθογραφική, ἀπὸ διετίας μόλις ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὴν βιβλιοδετικήν. Χρυσοποίκιλτον καὶ πολύχρωμον τὸ ἀπεικόνισμα τοῦτο ἐπὶ οὐρανοχρόου ὑφάσματος ἀναδεικνύεται πλῆρες ζωῆς καὶ χάριτος. Ἡ πορφύρα τῆς ἱστορικῆς Μούσης, οἱ κίωνες, τὰ ἀλληγορικὰ σήματα, τὸ παραπέτασμα, τὰ ἄνθη, αἱ ἀπόψεις τοῦ κλασικοῦ καὶ συγχρόνου ἅμα ἐδάφους συμφύρονται εἰς ἐπιτυχεστάτην τῶν χρωμάτων ἁρμονίαν. Τὸ γνωστὸν τῆς *Κλειοῦς* ἐξώφυλλον δὲν παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τυχόντος τεχνίτου πρὸς διάταξιν τῆς χρωμογραφίας, ἀλλ' ὁ περίφημος σχεδιαστὴς αὐτοῦ ἐπεστάτησεν εἰς τὴν συμπύκνωσιν καὶ τὴν εἰς ἓν ἀναγωγὴν τῶν προσόντων ἑπτὰ ὁμοῦ σχεδίων, διαγωνισθέντων κατὰ τα ἐνταῦθα ἔντιμα καὶ προοδευτικὰ ἔθιμα. — Καὶ ὡς τοιοῦτον τὸ περικάλυμμα τοῦτο καθιστᾷ τὸ ἡμέτερον φύλλον προσφυέστατον στόλισμα παντὸς φιλοκάλου ἑλληνικοῦ οἴκου, ὅπου πρότερον καὶ νῦν ἴσως ξέναι φαντασιοπληξίαι δὲν ἐμόρφουν, ἀλλ' ἐσκότιζον τὸ καλλιτεχνικὸν αἴσθημα. Ὁ πρῶτος τῆς *Κλειοῖς* τόμος, δεδεμένος διὰ τοῦ πολυχρώμου τούτου περικαλύμματος καὶ ὁλόχρυσος παρέχει νῦν ὡς ἐν καλειδοσκοπίῳ καὶ πάντα τὸν ἐσωτερικὸν αὐτοῦ πλοῦτον εἰς εἰκόνας λαμπρὰς καὶ ὕλην οἰκογενειακήν, ἀποστέλλεται δ' ἐλεύθερος ταχυδρομικῶν, μόνου τοῦ ἀσημάντου τελωνίου λογιζομένου εἰς βάρος τοῦ πρὸς ὃν ἀποστέλλεται, ἀντὶ τῆς προκαταβολῆς τριάκοντα (30) φράγκων χρυσῶν, μόνον δὲ τὸ περικάλυμμα διὰ τοὺς ἔχοντας ἤδη τὰ περυσινὰ φυλλάδια ἀντὶ φράγκ. χρυσῶν ἕξ (6).

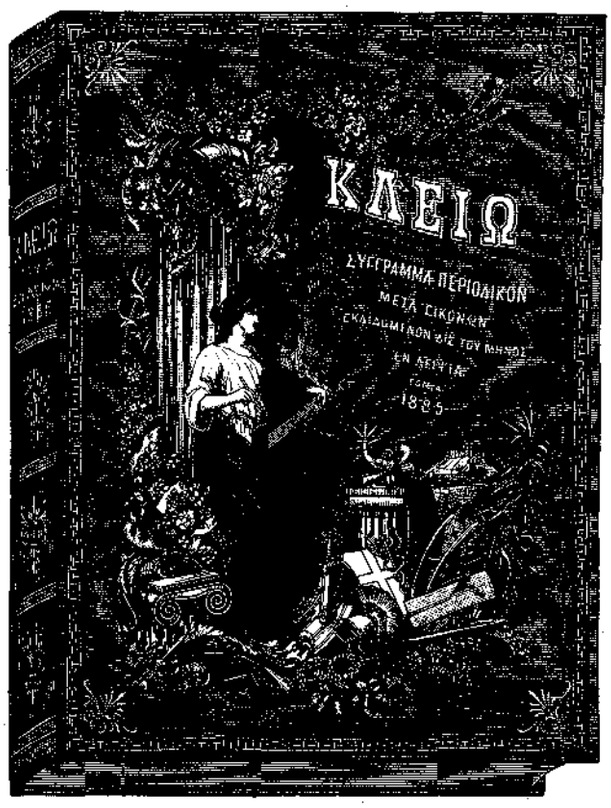

Οἱ αἰτοῦντες καὶ προαιτήσαντες ἤδη τὸν περυσινὸν τόμον, χωρὶς νὰ συναποστείλωσι καὶ τὸ ἀναγραφόμενον ἀντίτιμον, δὲν θὰ δυσαρεστηθῶσι βεβαίως διότι δὲν ἀνταπεκρίθημεν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν των. Αἱ τρέχουσαι πρὸς ἔκδοσιν τῆς *Κλειοῦς* μεγάλαι δαπάναι δὲν παρέχουσιν ἡμῖν τὴν ἀναγκαίαν ἄνεσιν καὶ τόσῳ καλὴν θέλησιν, ὥστε ν' ἀποστέλλωμεν εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος ἀντὶ βαρυτάτων ταχυδρομικῶν τελῶν τόμους, ὧν τὸ ἀντίτιμον μὴ προϋπάρχον δὲν διευκολύνει τὴν ἐπίπονον ὅσον καὶ πολυέξοδον διεκπεραίωσιν. Πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς ἀτυχήματος προὐτίμησεν ἡ Διεύθυνσις ν' ἀποστέλλῃ τὰ δεδεμένα σώματα *ἠσφαλισμένα*, ὑφισταμένη καὶ τὸ πρόσθετον τοῦτο τῶν ἀσφαλίστρων βάρος. Καθίσταται δὲ γνωστὸν τῆς φίλοις τῆς *Κλειοῦς*, ὅτι κατὰ τὸν νόμον γίνονται αἱ μεγάλαι αὗται ἀποστολαὶ διὰ τῆς βραδείας ταχυδρομικῆς ὁδοῦ.

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ. — κκ. Π. Γ. εἰς Ἀθήνας, Δ. Φ. εἰς Θεσσαλονίκην, Κ. Π. εἰς Σόφιαν. Ἐλήφθησαν καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Μὲ τὴν πρώτην εὐκαιρίαν λαμβάνετε τὰ αἰτηθέντα. — κ. Κ. Γ. εἰς Πότιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐγενεῖς Ὑμῶν διαθέσεις. — κ. Γ. Δ. εἰς Πύργον. Τὰ αἰτηθέντα ἀπεστάλησαν τῷ φίλῳ Σας. — κ. Μ. Οἰ. εἰς Ἀγχιάλον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς πάντοτε φιλικὰς ὑμῶν διαθέσεις. Κατὰ τἄλλα θὰ ἀκολουθήσωμεν τὰς ὁδηγίας Σας. — κ. Α. Μ. εἰς Μεσημβρίαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. Ἡ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολή μας δὲν θὰ βραδύνῃ. — κ. Ν. Δ. Λ. εἰς Βελιγράδιον. Ἐλάβομεν ὑπὸ σημείωσιν. — C. B. in Athen. Wir schreiben Ihnen. — κ. Γ. Π. Μ. εἰς Σῦρον. Ἡ ἀπάντησίς μας ἤργησε καθότι δὲν εἴχομεν θετικὰς πληροφορίας. — κ. Χ. Π. Λ. εἰς Ἡράκλειον. Ἐλήφθη καὶ Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Κ. Ζ. Π. εἰς Γένουαν. Διεδόθη ἐσχάτως καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν Βερολίνῳ τῇ πρωτοβουλίᾳ ἐπισήμου τινὸς Ἕλληνος (τοῦ ὁποίου, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ἡμεῖς τοὐλάχιστον ἀγνοοῦμεν ἄχρι τῆς στιγμῆς ταύτης καὶ τὴν ἐπισημότητα καὶ τὸ ὄνομα) σχεδιάζεται ἡ ἵδρυσις συλλόγου, ἔχοντος σκοπὸν διὰ μεγάλων χρηματικῶν ποσῶν νὰ ἐπιληφθῇ τῆς κτίσεως μεγαλοπρεποῦς δημοσίου καθιδρύματος, ὁμοίου κατά τε τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν καὶ τὸν προορισμὸν πρὸς τὸ Λοῦβρον τῶν Παρισίων. Δὲν ἐγγυώμεθα τὴν ἀλήθειαν τῆς φήμης ταύτης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Ὁ μέγιστος ἠθοποιὸς τοῦ αἰῶνος (μετὰ εἰκόνος ἐν σελ. 145). — Ἡ ψυχὴ τῶν ἀγρίων. — Οἱ ῥακοσυλλέκται τῶν Παρισίων. — Ἡ δυστυχισμένη (συνέχεια), κατὰ τὸν Ἰβὰν Τουργένιεφ. — Ἀρχὴ καὶ ἀνάπτυξις τῆς ἀεροναυτικῆς (τέλος). — Ποικίλα. (Μικροσκοπικὴ καλλιγραφία. — Ἐκλογικοὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀγῶνες. — Τὸ σῶμα τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. — Οἱ σιδηρόδρομοι τῆς Κίνας. — Τὸ ἔλλειμμα τοῦ γαλλικοῦ προϋπολογισμοῦ. — Πινακοθήκη, ἤτοι ἑρμηνεία τῶν εἰκόνων. — Περικαλύμματα καὶ δεδεμένοι τόμοι τῆς „Κλειοῦς". — Μικρὰ Ἀλληλογραφία.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ. Ὁ Σαίξπηρ ἐναγόμενος ἐπὶ λαθροθηρίᾳ, κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ κ. Ἰουλίου Schrader (ἐν σελ. 149). — Κύματα θαλάσσης καὶ καρδίας κύματα, κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ Γουλιέλμου Kray (ἐν σελ. 153).

Ἐκδότης **Π. Δ. ΖΥΓΟΥΡΗΣ.**

Τύποις Bär & Hermann, *ἐν Λειψίᾳ.* — *Χάρτης ἐκ τῆς* Neue Papiermanufactur *ἐν Ἀτραμβούργῳ.* — *Μελάνη* Frey & Soning, *ἐν Λειψίᾳ.*